Broedvogelinventarisatie Valkenswaard Zuid 2006

Samenstelling: Pieter Wouters

Uitgave VWG De Kempen 2006

Inleiding

De aanleiding voor deze vogelinventarisatie zijn de plannen die de gemeente Valkenswaard heeft omtrent de gebieden gelegen tussen Valkenswaard, Dommelen en de Luikerweg. Dommelen zal aan de zuidkant uitgebreid worden met een woonlocatie. Aansluitend daaraan is een bedrijventerrein gepland. Ook is er de intentie om het dommeldal te gaan herinrichten, zodat de natuurwaarde daar versterkt zal worden.

Veldwerk

Het veldwerk is uitgevoerd volgens de methode broedvogelinventariseren in proefvlakken zoals deze door SOVON vogelonderzoek wordt gehanteerd (van Dijk 1996)
Het veldwerk bestond uit 7 ochtend bezoeken en 1 avond/nachtbezoek. Tijdens dit bezoek is speciaal aandacht besteed aan Patrijs en Steenuil (via geluidsnabootsing)
Drie maal is het gebied met twee mensen tegelijk bezocht zodat het gehele gebied in de optimale periode onderzocht kon worden. Verder zijn nog enkele gegevens verkregen door enkele losse bezoeken aan het gebied.

datum	tijd	
13-3-06	6.50 – 10.25	Onbewolkt, -6 °C, ZO 2
3-4-06	19.45 – 21.15	Helder, windstil
13-4-06	5.45 – 10.25	Bewolkt (motregen), 8 °C, ZW 3
22-4-06	5.20 – 8.10 / 5.30 – 9.50	Bewolkt, 9 °C, NW 2/3
3-5-06	5.15 – 11.05	Onbewolkt, 10 / 23 °C, Z 1/2
13-5-06	4.50 – 9.15 / 4.55 – 8.35	Half bewolkt, 10 °C, WZW 3
28-5-06	4.45 – 7.30 / 4.45 – 8.25	Half bewolkt, 10 °C, W 3/4
12-6-05	4.45 – 9.00	Onbewolkt, 15 °C, ZO 1/2

Tabel 1: Bezoeken

Resultaten

In tabel 2 zijn de resultaten van de broedvogelinventarisatie weergegeven. De territoria zijn vastgesteld volgens de criteria zoals deze in de handleiding voor het proefvlak onderzoek zijn gegeven. Alleen voor de Kievit is een uitzondering gemaakt. Hier is de datumgrens dat de soort geteld mag worden opgerekt tot aan het laatste veldbezoek. Doet men dit niet in het huidige agrarische gebied dan komt men niet tot een reëel aantal. Verschillende akkers waar de Kievit op voorkomt werden namelijk nog tot ver in mei bewerkt en daardoor was het merendeel van de definitieve vestigingen ook pas laat in mei.

Soortbespreking

Krakeend n=1
Deze eendensoort doet het de laatste jaren steeds beter in de Kempen. Het was dan ook niet echt een verassing om de soort in het beekdal van de Dommel aan te treffen.

Buizerd n=1
Er is een territorium toegekend aan de hand van de gedane waarnemingen. Omdat er later in het seizoen geen waarnemingen meer zijn gedaan valt het te betwijfelen of er ook daadwerkelijk is gebroed.

soort	Aantal terr.	soort	Aantal terr.
Canadese Gans	1	Zanglijster	18
Nijlgans	1	Grote Lijster	1
Wilde Eend	12	Bosrietzanger	3
Krakeend	1	Kleine Karekiet	6
Buizerd	1	Grasmus	7
Patrijs	4	Tuinfluiter	4
Fazant	9	Zwartkop	42
Waterhoen	5	Tjiftjaf	24
Meerkoet	1	Fitis	2
Scholekster	3	Goudhaan	17
Kievit	22	Staartmees	4
Holenduif	10	Kuifmees	4
Houtduif	51	Zwarte Mees	2
Turkse Tortel	9	Pimpelmees	33
Koekoek	1	Koolmees	61
IJsvogel	1	Boomklever	2
Groene specht	3	Boomkruiper	13
Grote Bonte Specht	4	Gaai	2
Boerenzwaluw	9	Ekster	10
Gele Kwikstaart	1	Kauw	9
Grote Gele Kwikstaart	2	Zwarte Kraai	16
Witte Kwikstaart	7	Spreeuw	22
Winterkoning	52	Huismus	47
Heggenmus	51	Ringmus	11
Roodborst	46	Vink	76
Gekraagde Roodstaart	2	Groenling	12
Roodborsttapuit	3	Geelgors	1
Merel	78		
		Totaal	**839 terr.** **55 soorten**

Tabel 2: Broedvogels en aantal territoria.

Patrijs n=4 / fazant n=9
De patrijzenterritoria liggen op de hogere gronden terwijl de fazantenterritoria zich meer in het, nattere, beekdal bevinden.

IJsvogel n=1
Naast het territorium langs de Dommel werd er in april ook nog een exemplaar waargenomen langs de keersop. Een waarneming is te weinig om een territorium toe te kennen maar het is niet uitgesloten dar de soort elders langs de Keersop een territorium heeft.
Volgens een grondeigenaar broedt de soort bijna jaarlijks in het gebiedje met de dode dommelarmen.

Groene Specht n=3
Drie territoria in dit gebied is niet slecht. Opvallend is het territorium wat zich voor een gedeelte uitstrekt in de bebouwing. Mogelijk heeft de tuin rond de afgebrande villa aan de Luikerweg hier een positieve invloed op.

Boerenzwaluw n=9
Rond de boerderijen op de kruising Venbergse weg en Luikerweg vinden we nog een redelijk aantal territoria. De andere drie bevinden zich in paardenstalletjes.

Gele Kwikstaart n=1
Dit territorium bevindt zich op een akker langs de Keersop. Ook op een akker langs de Dommel is driemaal een exemplaar waargenomen. Hier kan echter geen definitief territorium aan toegekend worden. Maar mogelijk is er toch gebroed.

Grote gele Kwikstaart n=2
Deze soort doet het de laatste jaren erg goed in de Kempen. Zo broedt de soort al enkele jaren bij de twee watermolens die in het gebied liggen. Op allebei de plaatsen zijn voederende vogels gezien. Bij de Dommelse watermolen zijn ook twee uitgevlogen jongen waargenomen.

Bosrietzanger n=3 / Kleine karekiet n=6
Deze soorten profiteren van de sloten met veel riet. Deze bevinden zich voornamelijk aan de noordkant van het onderzochte gebied. Mogelijk dat er andere jaren nog meer territoria in het gebied aanwezig zijn. Door het koude voorjaar is het riet langzaam gegroeid en daardoor pas laat geschikt als broedbiotoop.

Goudhaan n=17
Deze echte naaldhoutsoort profiteert van de grote tuinen langs de Luikerweg met daarin oude naaldbomen en coniferen.

Boomklever n=2
De boomklever is een soort die de laatste tien jaar erg is toegenomen in de Kempen. Vooral plekken met ouder loofhout zijn favoriet. Daarom is het niet verwonderlijk dat bij de, pastorietuin kerk Dommelen en bij Venbergen, een territorium werd gevonden.

Huismus n=47
We vinden nog maar drie clusters van enige betekenis; Begin Mgr. Smetslaan, Venbergse weg (zuidkant) en Kromstraat. Op de andere plaatsen gaat het maar om een of enkele paren. Zelfs zonder de veranderingen in het gebied mag men voor die plekken vrezen.

Ringmus n=11
Nog een soort die ooit talrijk was in het buitengebied. Nu verspreid nog enkele paren. Alleen bij 1 boerderij aan de Venbergseweg kwamen nog minimaal 4 paar voor.

Wielewaal n=0 + 1
Erg leuk was het territorium van deze 'kwetsbare' soort wat gevonden werd op de oude stort aan de Victoriedijk.

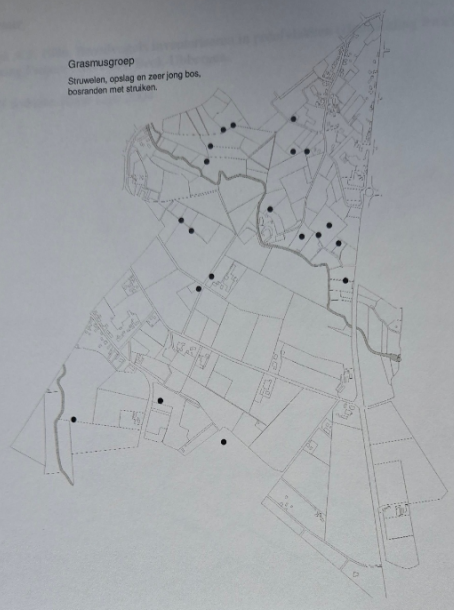
Bosuil n=0 + 1
Ook van deze soort werd hier een territorium vastgesteld. Helaas werd op 13 april op de Luikerweg thv de Dommel een dood gereden exemplaar gevonden

Analyse
Rode lijst soorten

Uitbreiding woonlocatie / Bedrijven terrein
Van de soorten die als kwetsbaar op de rode lijst staan komt alleen de Patrijs voor binnen de genoemde uitbreiding. Deze soort heeft het niet makkelijk in ons overwegend grootschalig landschap. Het is dan ook aan te bevelen om bij de herinrichting van het dommeldal naast kleinschalige graslandjes ook enkele kleinschalige akkers aan te leggen.
Van de gevoelige soorten op de lijst komen Huismus en Ringmus binnen de grenzen van de uitbreiding voor. Om verlies van deze soorten zoveel mogelijk tegen te gaan is het aan te bevelen om de toekomstige bebouwing zoveel mogelijk musvriendelijk te maken. Bij deze soorten speelt ook de algehele omgeving een rol zodat ruigte hoekjes ook zijn aan te bevelen.

Herinrichting Dommeldal
De inrichtingsvisie ziet er fraai uit. Mocht zoiets gerealiseerd kunnen worden dan is dat zeer zeker een versterking van de huidige natuurwaarde. Het zal er dan gaan uitzien zoals een dal van een beek er uit moet zien met op de laagste delen, direct tegen de beek, moerassige stukken en op de hogere delen, iets verder van de beek vandaan, kleinschalige graslandjes en akkertjes.
Alleen de geplande bebouwing aan de oostkant van het dal is misschien minder gelukkig gekozen. Het is beter om de daar lopende wegen de grens van het gebied te laten vormen.

Struweelvogels
Om iets over de struweelvogels in het gebied te kunnen zeggen kiezen we uit de vogelgroep bos en struweel de Grasmus-groep. De biotoop eisen van deze groep zijn; struwelen, heggen en hakhoutwallen, bosranden met struiken.
Van deze groep komen de volgende vogelsoorten in het gebied voor: Heggenmus, Roodborsttapuit, Bosrietzanger, Grasmus, Tuinfluiter en Fitis.
In figuur 1 zien we het totaal aantal territoria van alle uit deze groep voorkomende vogelsoorten exclusief die van de Heggenmus. Deze soort is weggelaten omdat ze door heel het gebied voorkomt, inclusief de bebouwing. (zie kaart Heggenmus pag. 29)
De meeste territoria worden aan de oostkant van de Dommel gevonden. De uitvoering van de inrichtingsvisie zal voor deze vogelgroep een versterking betekenen, zowel aan de oostkant als aan de westkant van de Dommel.

Figuur 1: Voorkomen van struweelvogels in het onderzochte gebied

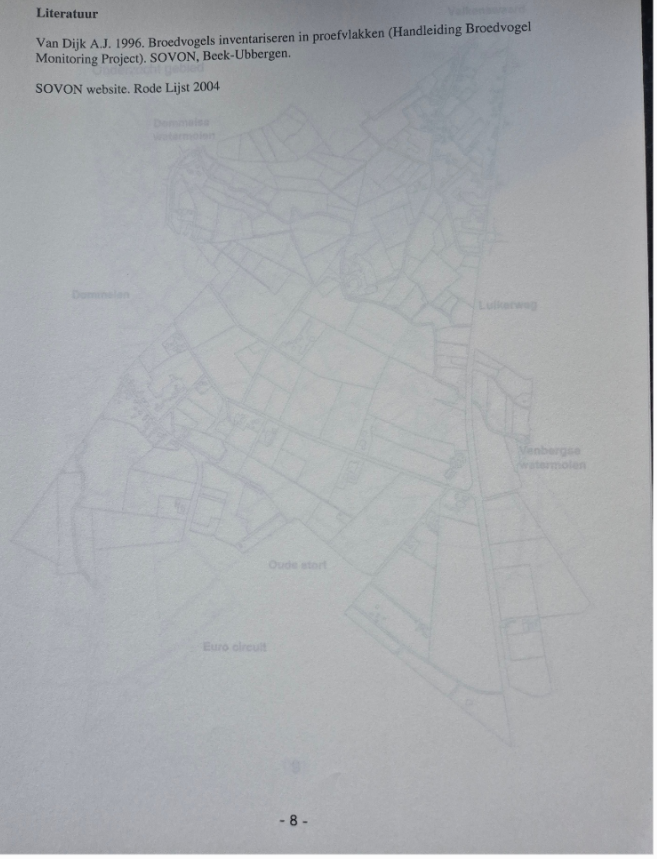
Slotbeschouwing

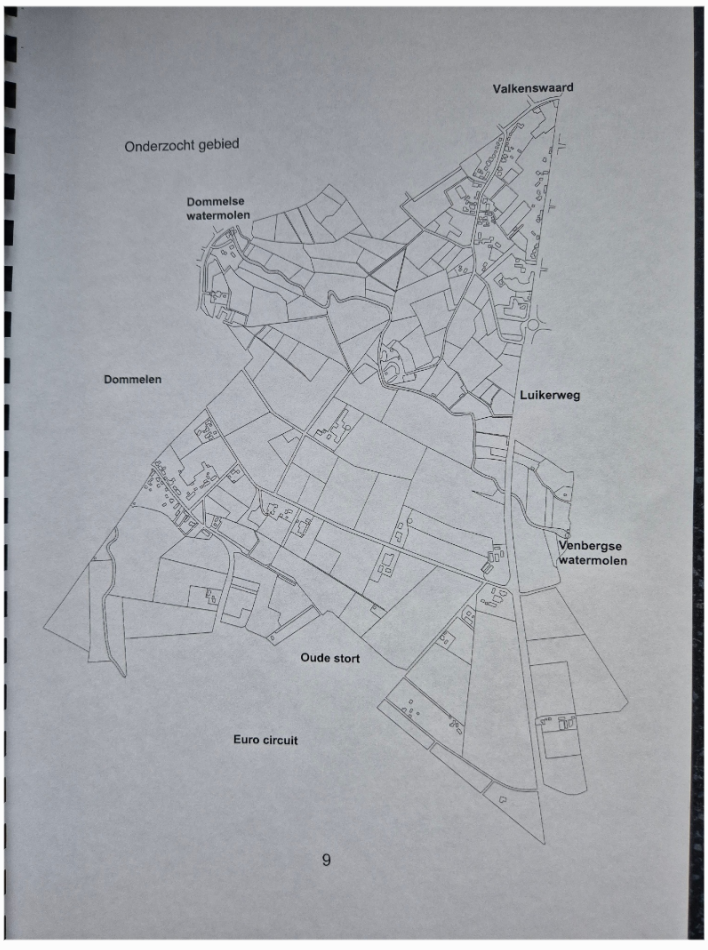
Het gebied dat grofweg is gelegen tussen Valkenswaard - Dommelen en de Luikerweg in Valkenswaard herbergt een aantal vogelsoorten die op de rode lijst staan in de categorie Kwetsbaar en gevoelig. Door het aanleggen van een bedrijventerrein en een nieuwe woonwijk zullen zeer zeker enkele van deze soorten uit het desbetreffende gebied verdwijnen. Maar door wat aangepaste maatregelen kan dit verlies beperkt worden. Zeker in combinatie met een herinrichting van het dommeldal.
De herinrichting van het dommeldal zal echter voor diverse vogelsoorten een versterking zijn. Ook mag men verwachten dat er nieuwe vogelsoorten zich zullen gaan vestigen. Zeker moerasvogels zullen kunnen profiteren van de geplande waterpartijen en de natte laagtes.

Literatuur

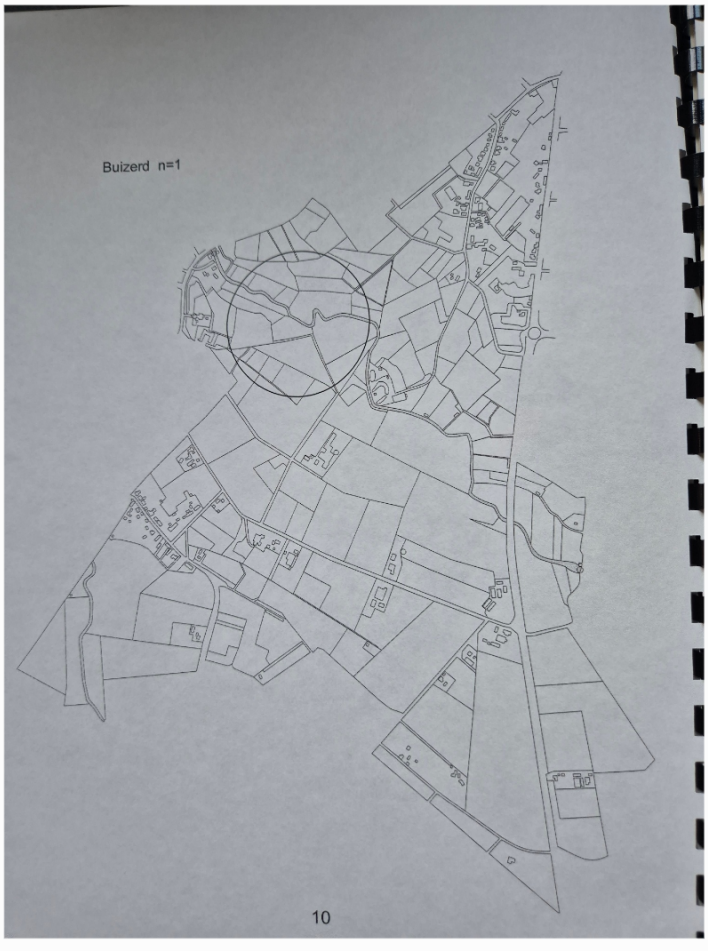
Van Dijk A.J. 1996. Broedvogels inventariseren in proefvlakken (Handleiding Broedvogel Monitoring Project). SOVON, Beek-Ubbergen.

SOVON website. Rode Lijst 2004

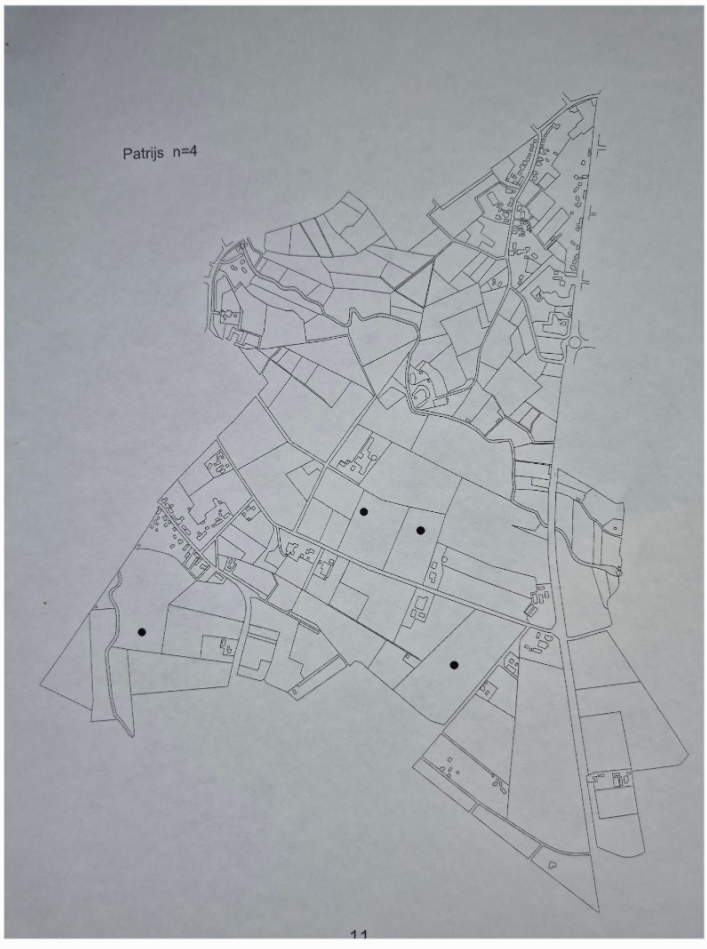

Onderzocht gebied
Valkenswaard
Dommelse watermolen
Dommelen
Luikerweg
Venbergse watermolen
Oude stort
Euro circuit

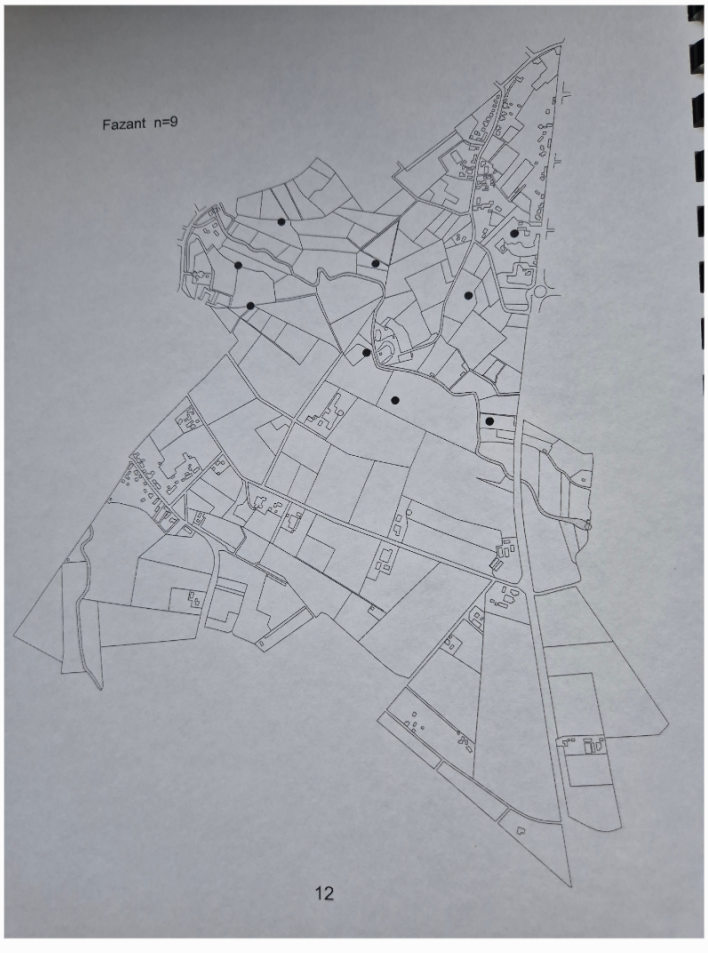
9

Buizerd n=1

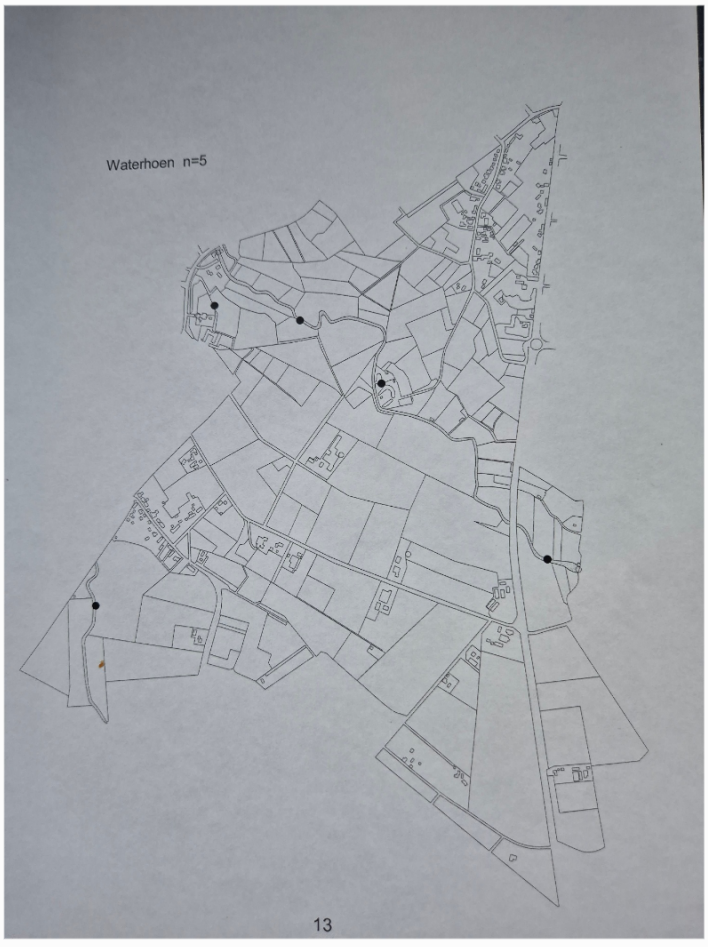
10

11

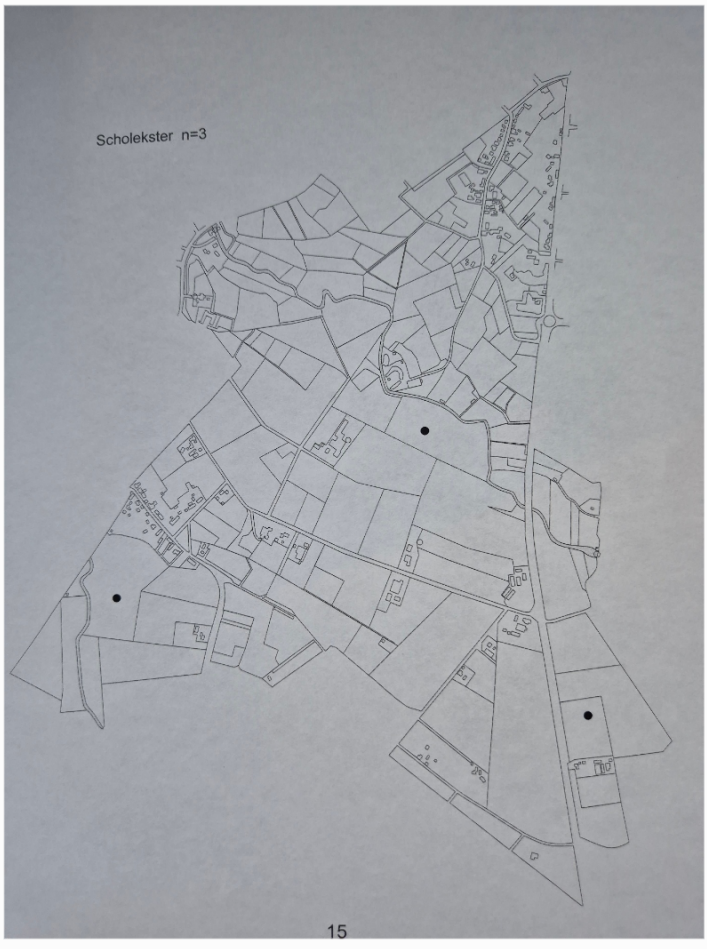
12

13

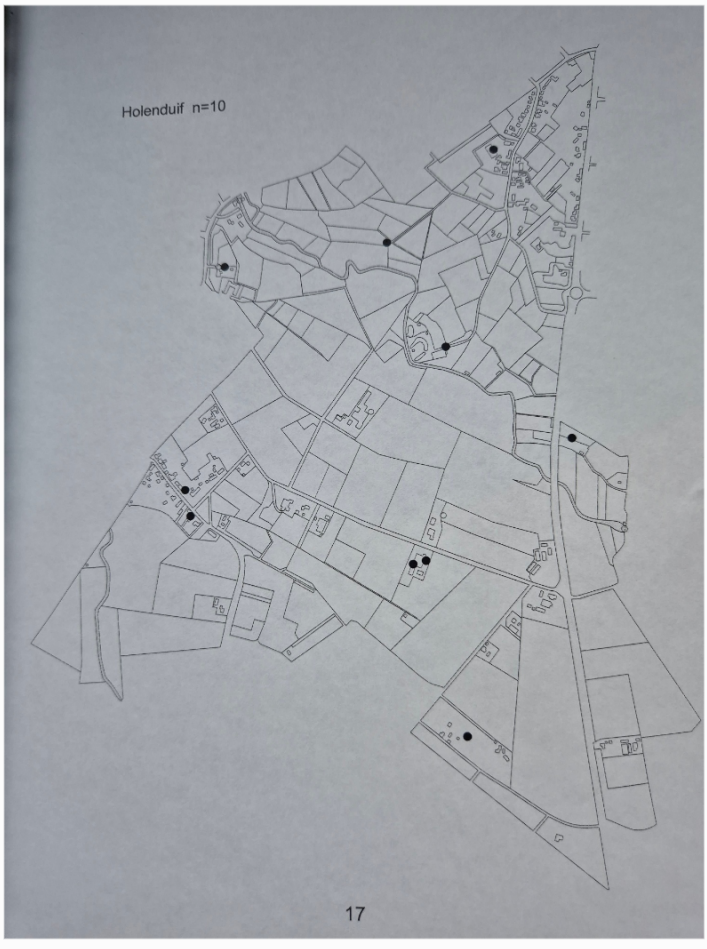
14

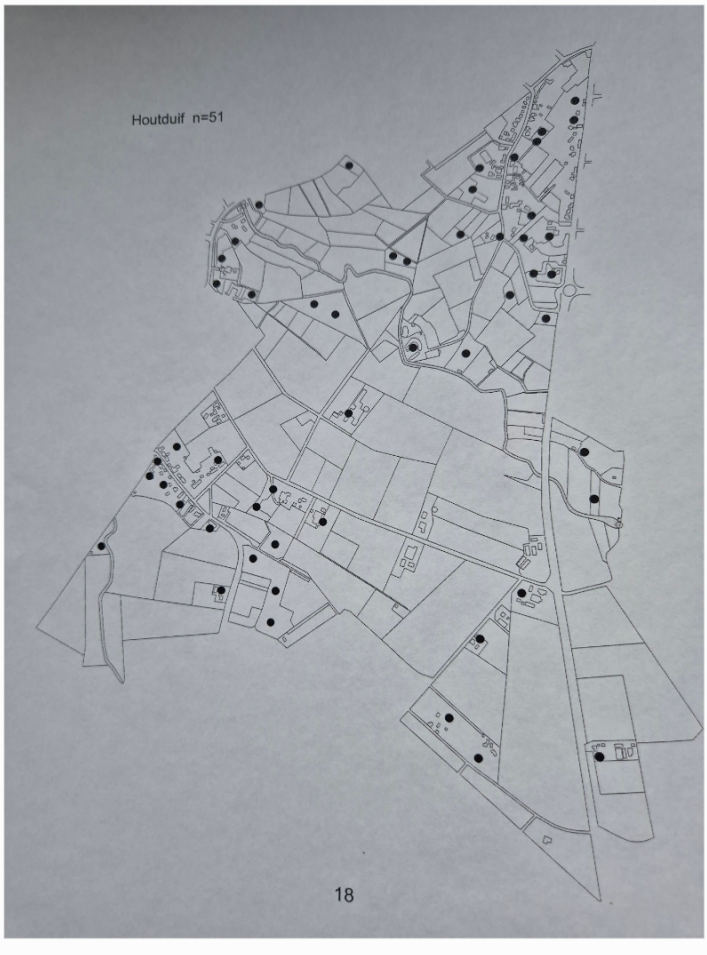
15

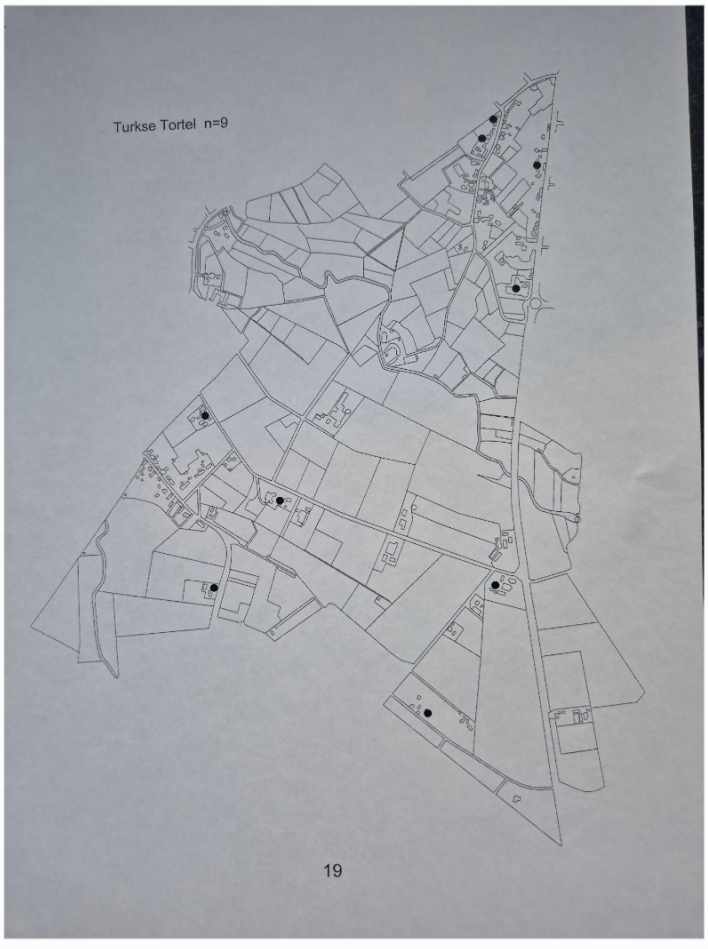
16

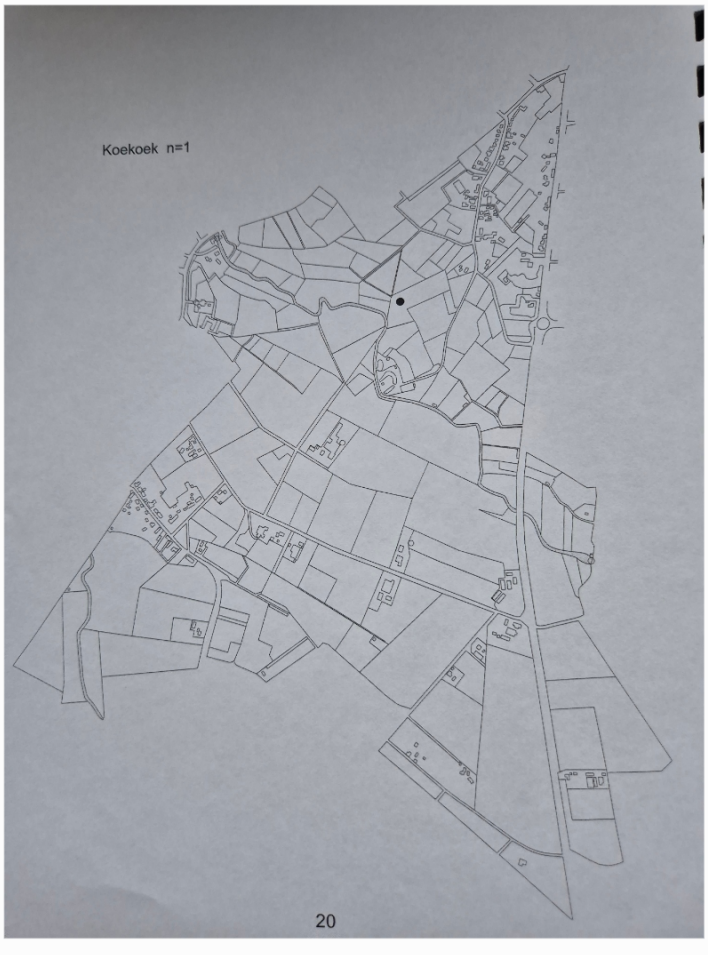
17

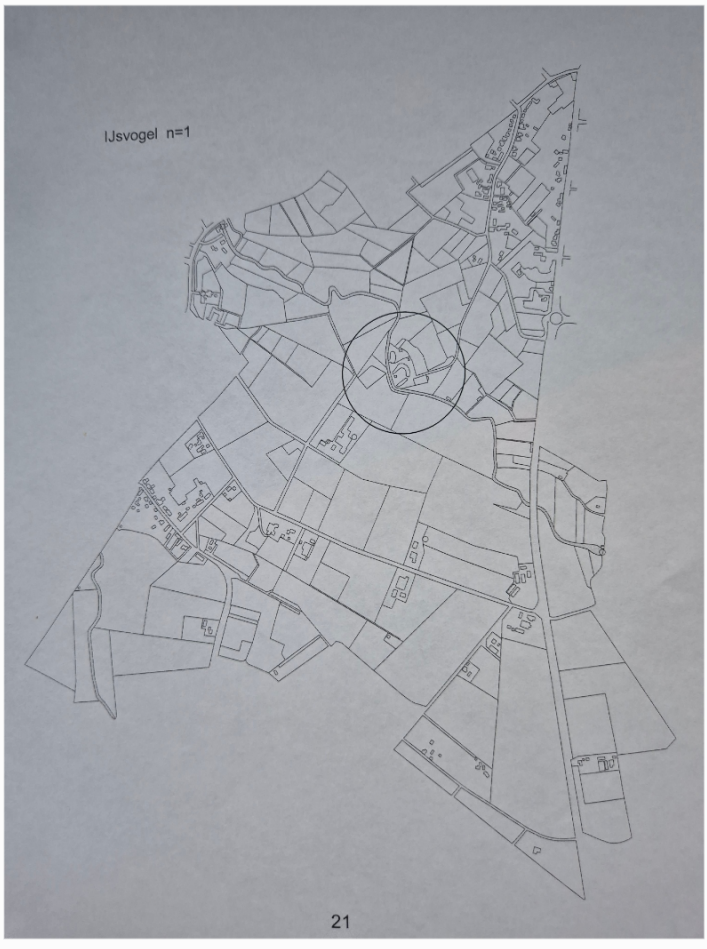
18

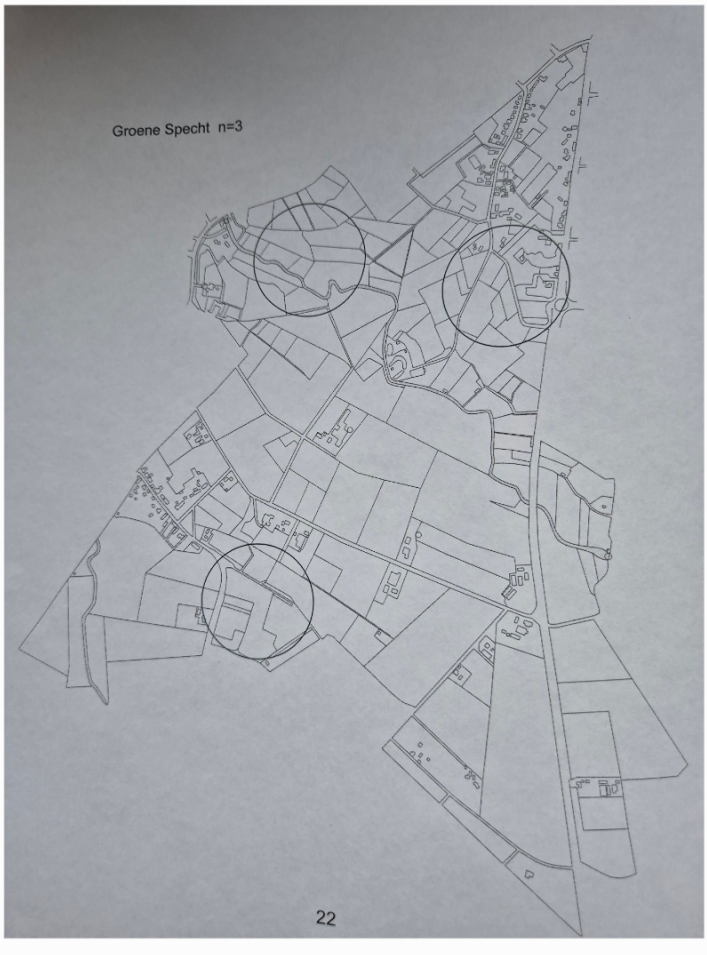
19

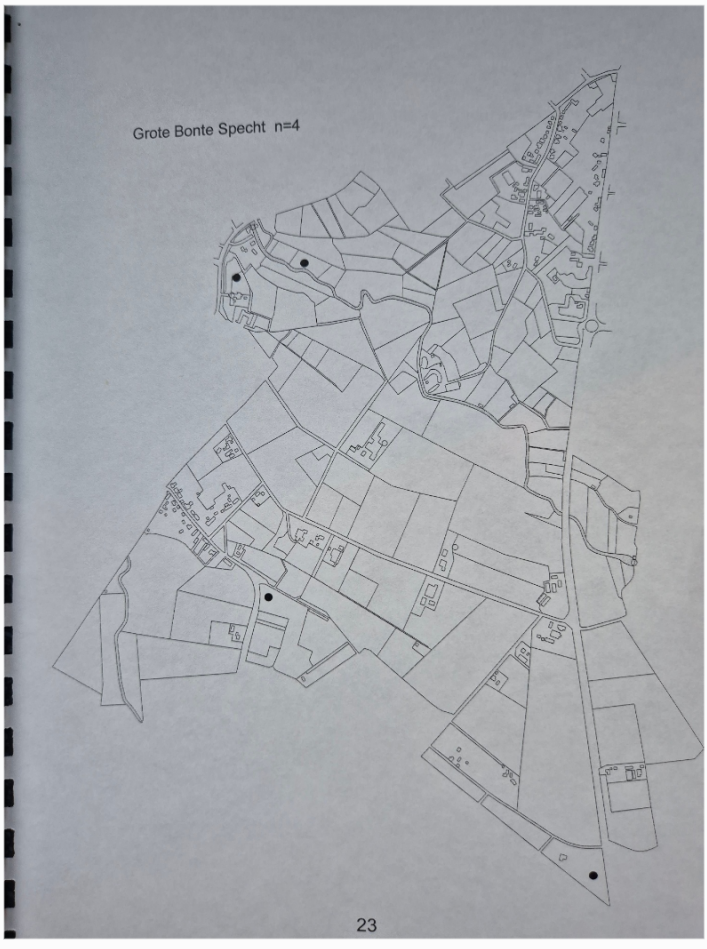
20

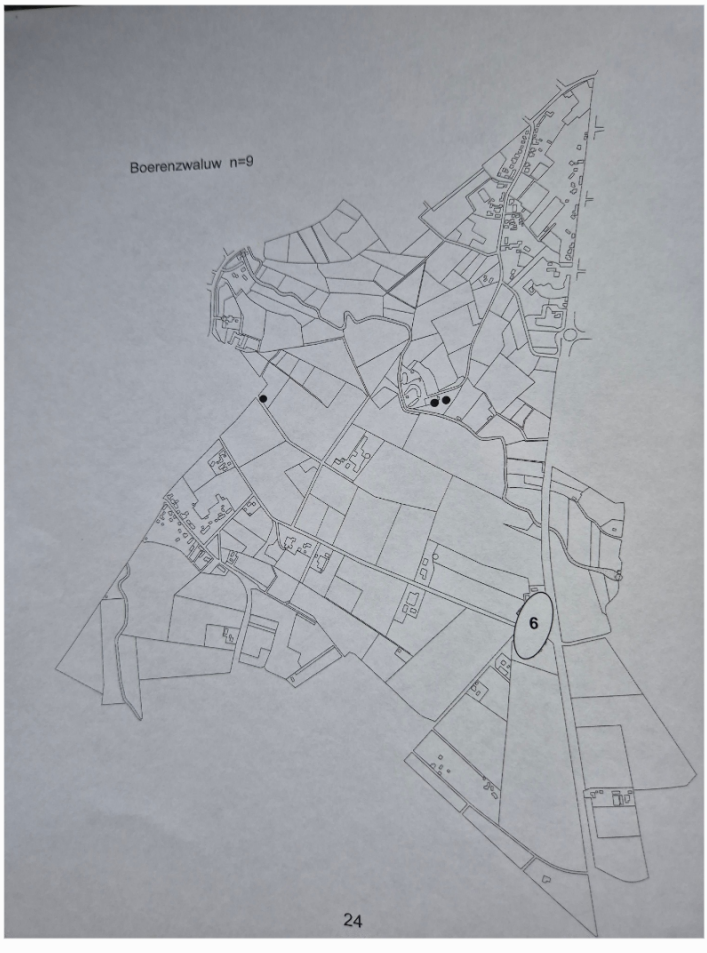

21

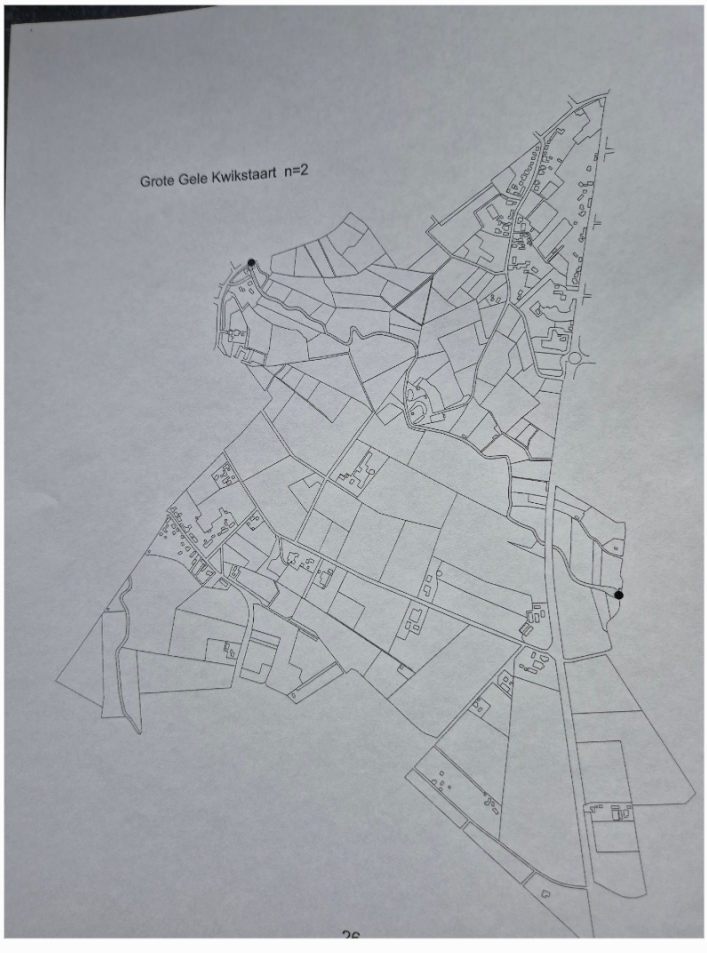
22

Grote Bonte Specht n=4

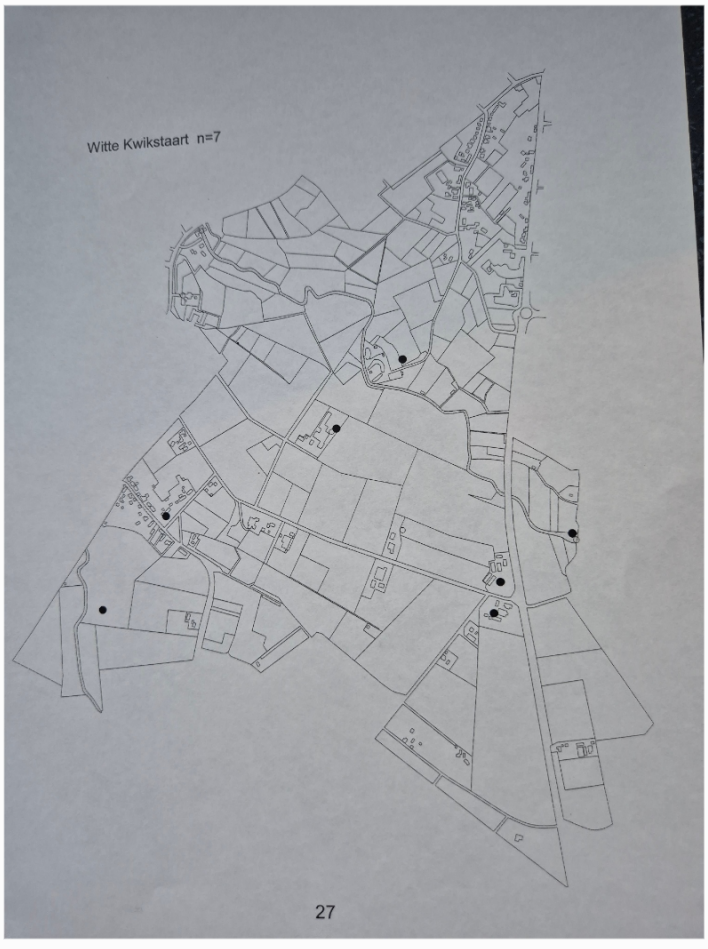

Boerenzwaluw n=9
6

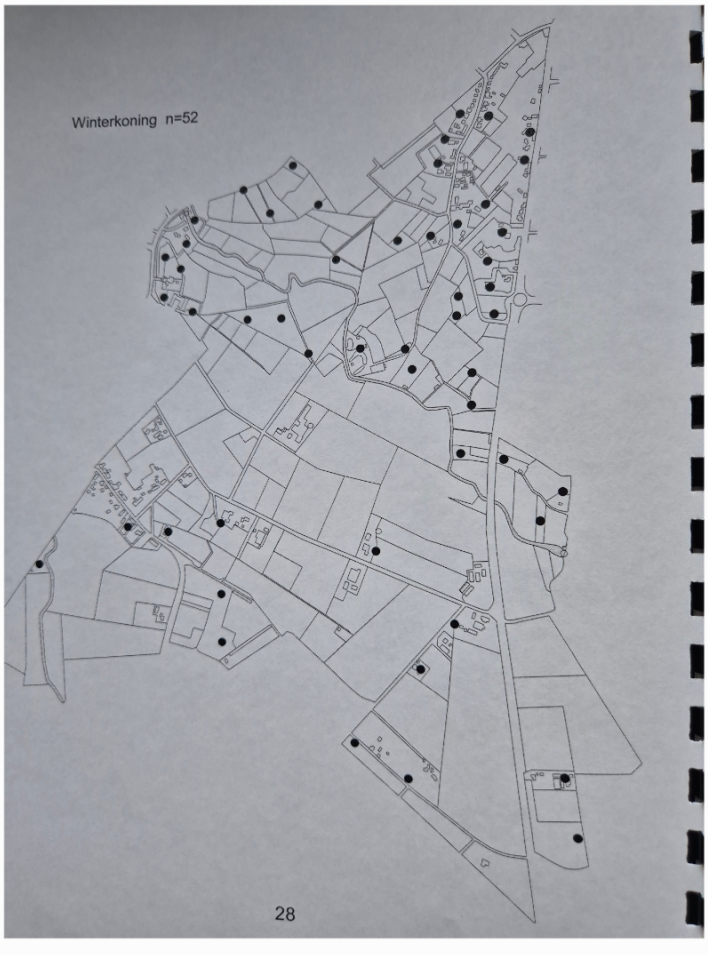
25

26

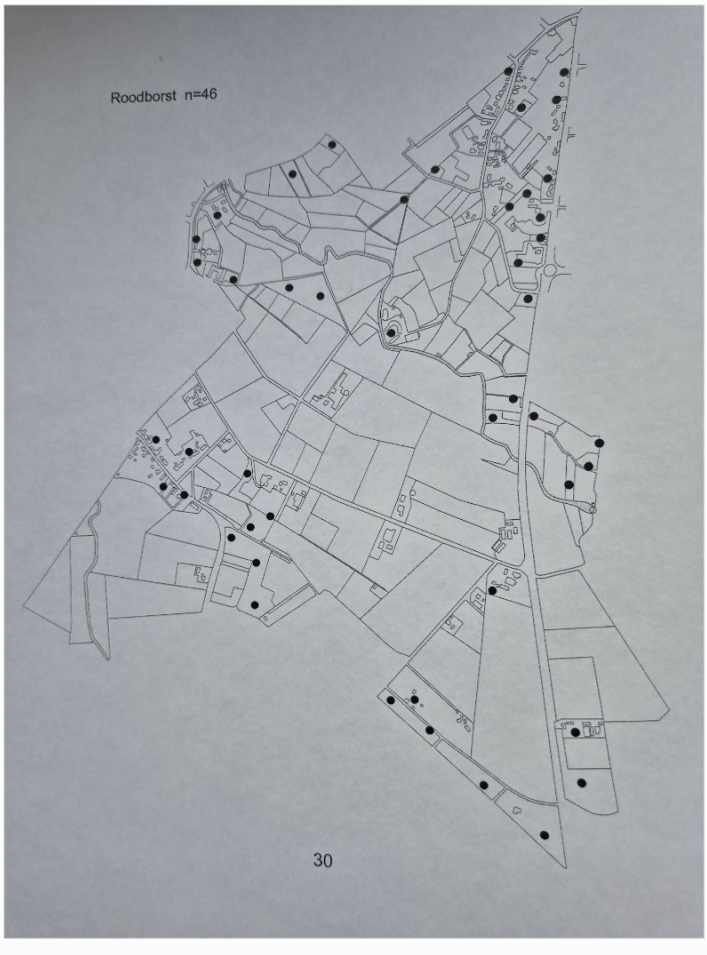
27

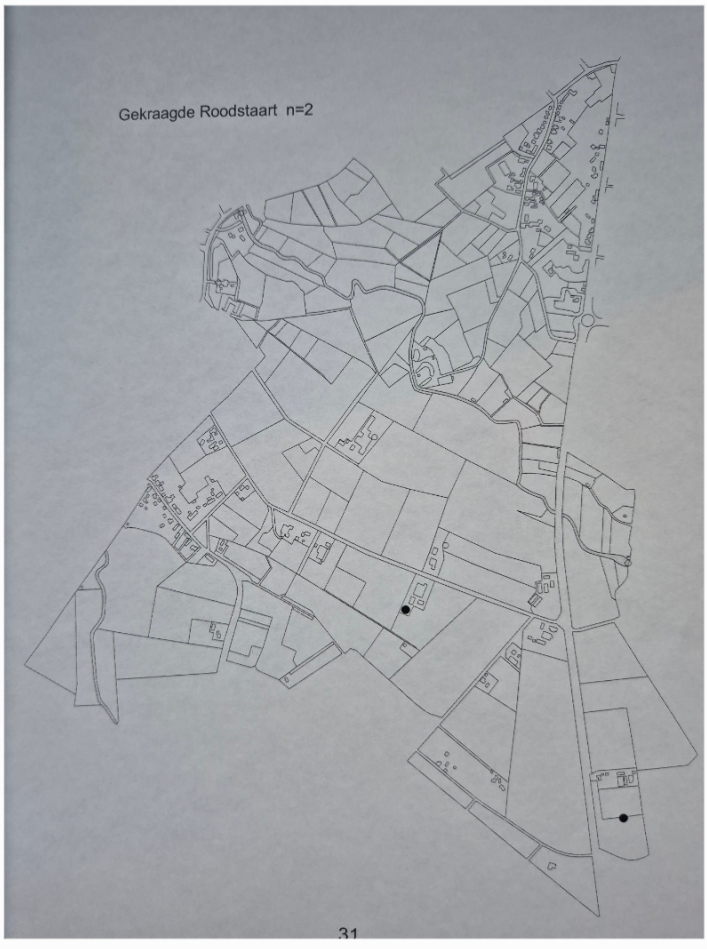
28

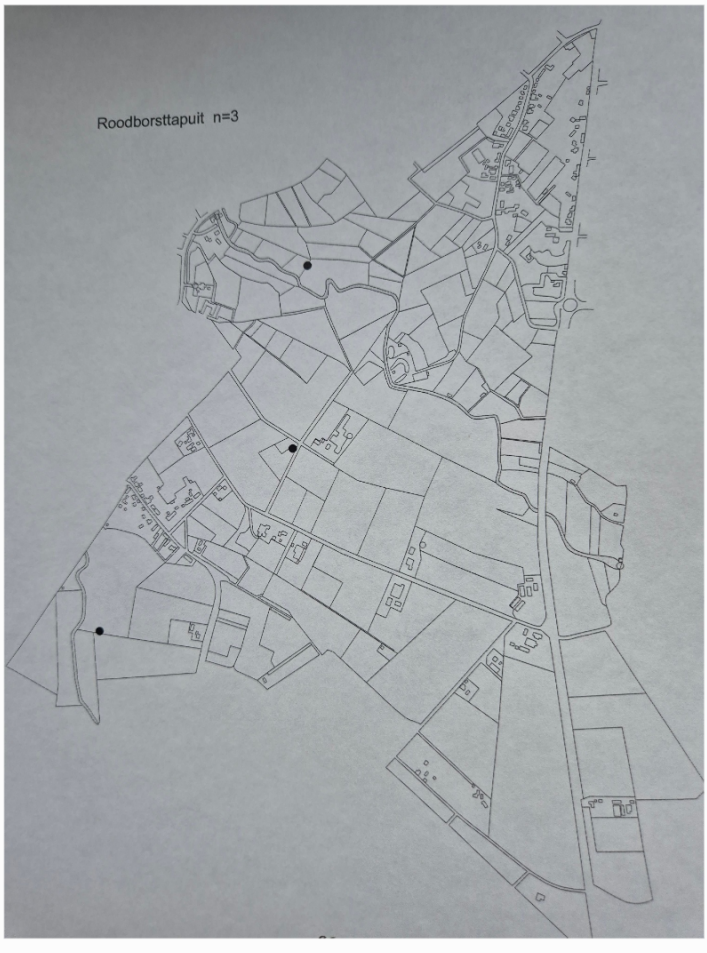

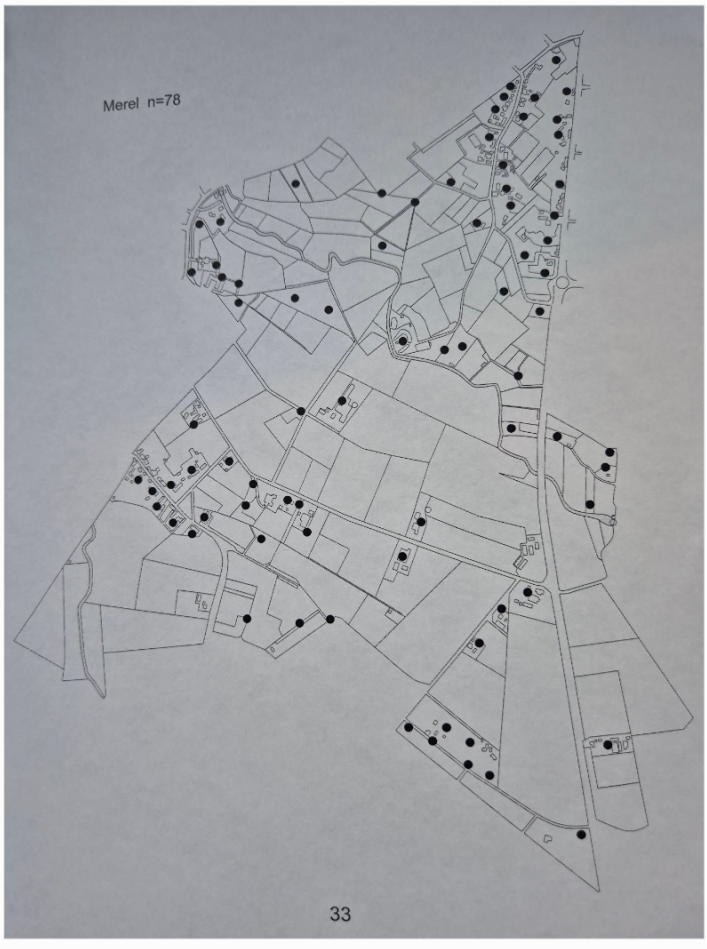
29

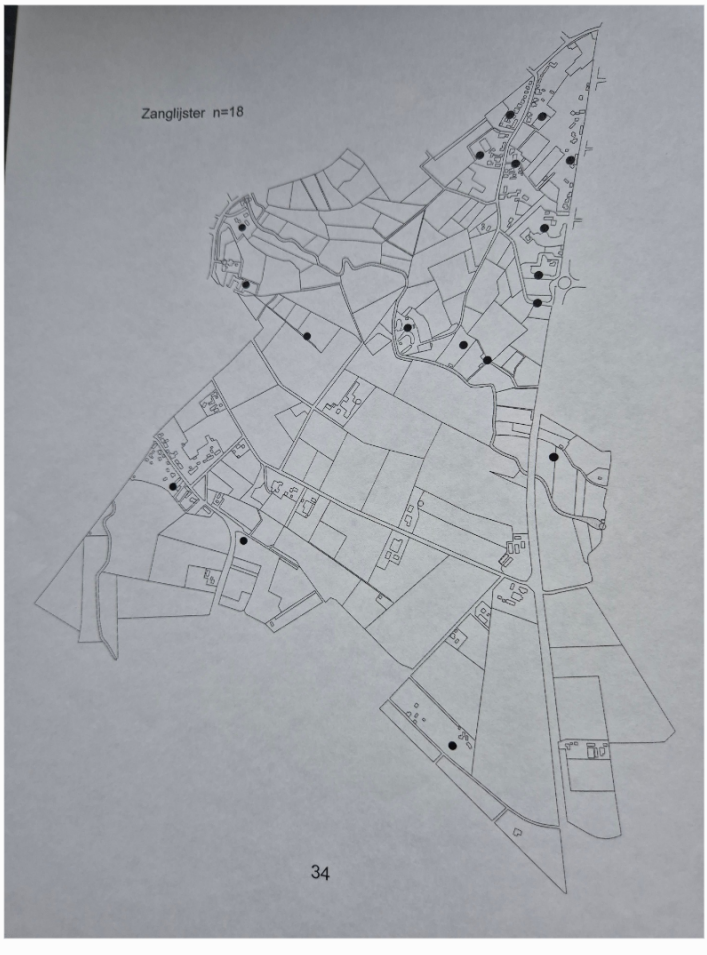
30

Gekraagde Roodstaart n=2

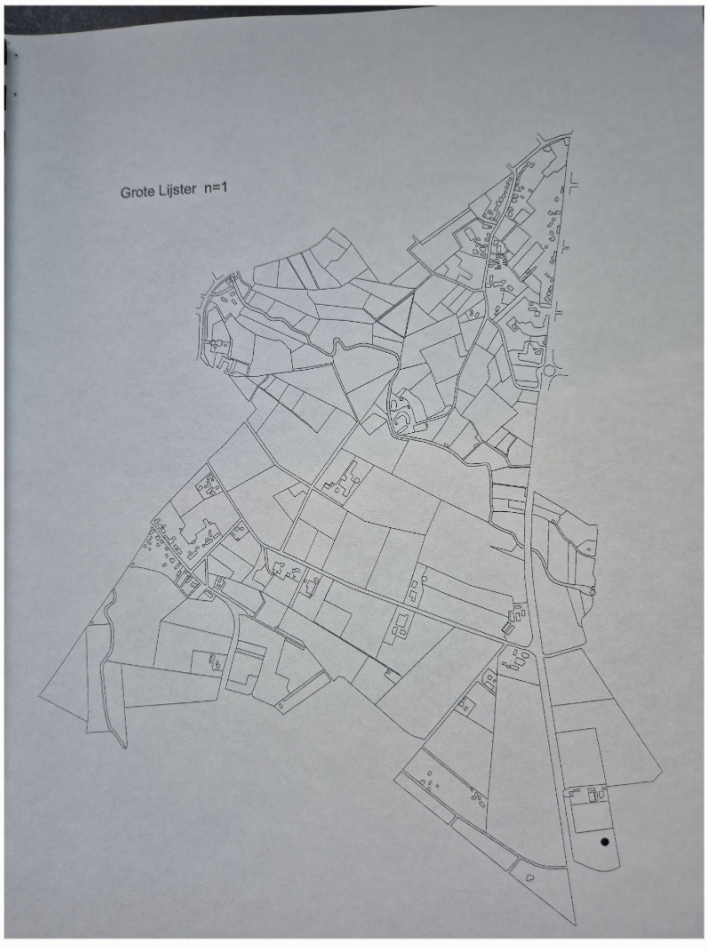

Roodborsttapuit n=3

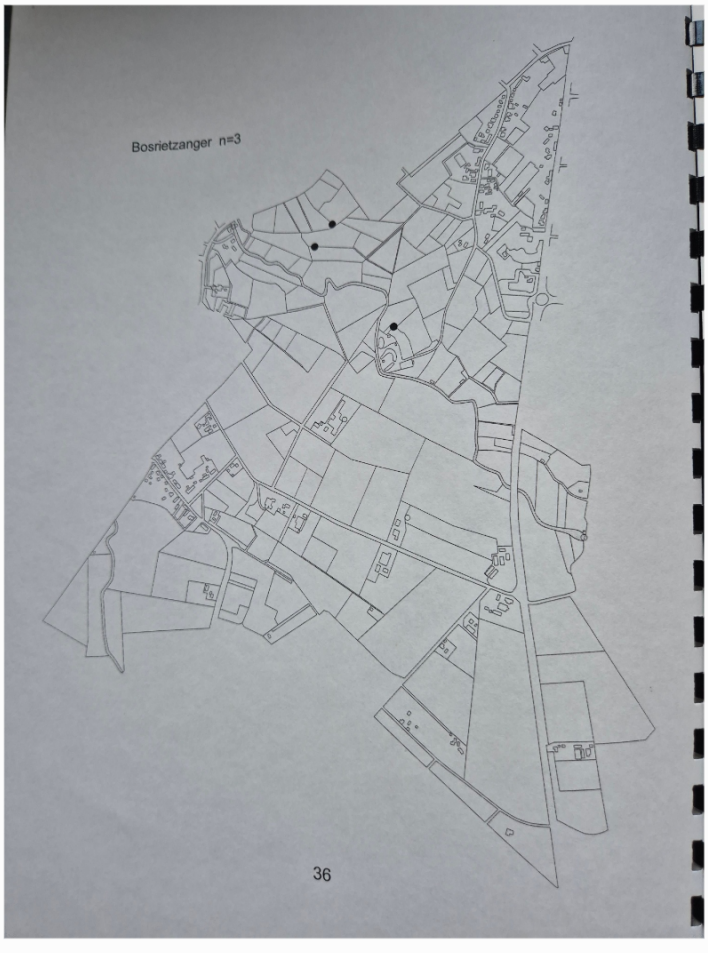

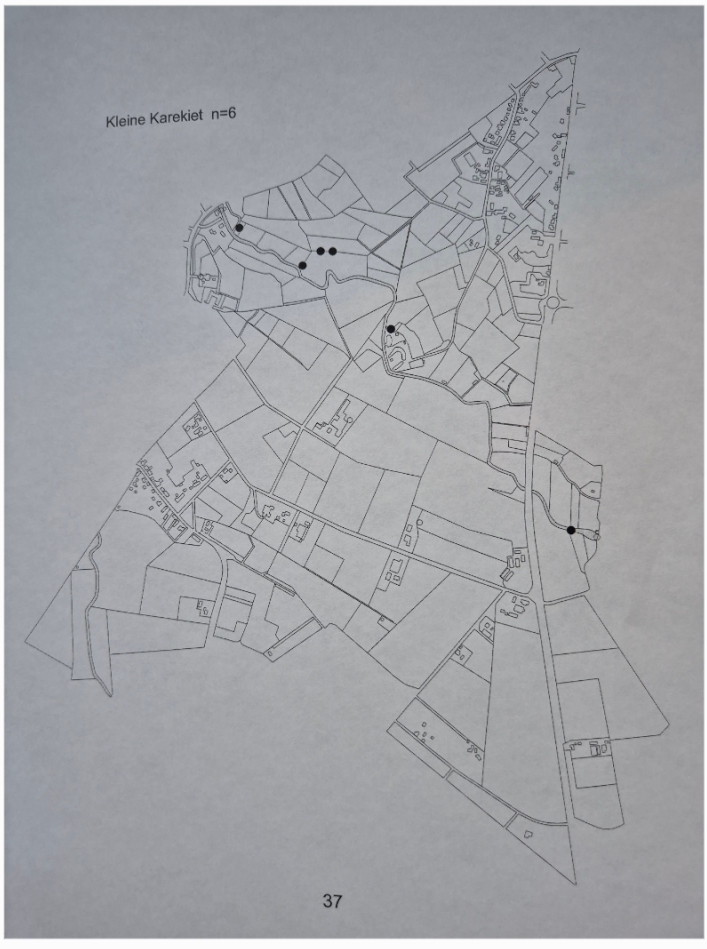
33

34

Grote Lijster n=1

Bosrietzanger n=3

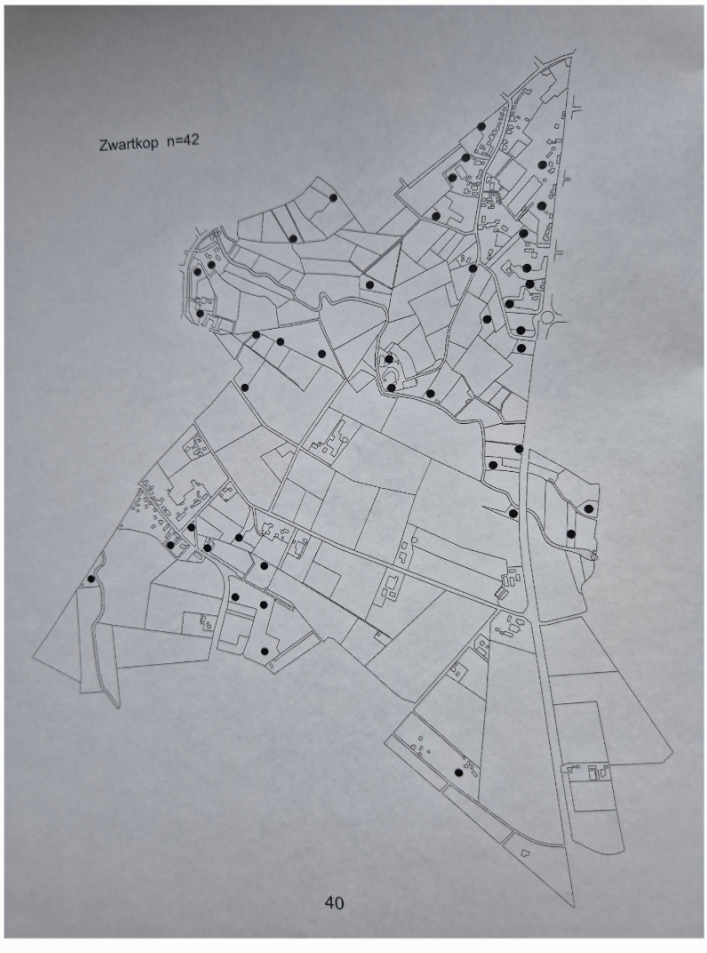

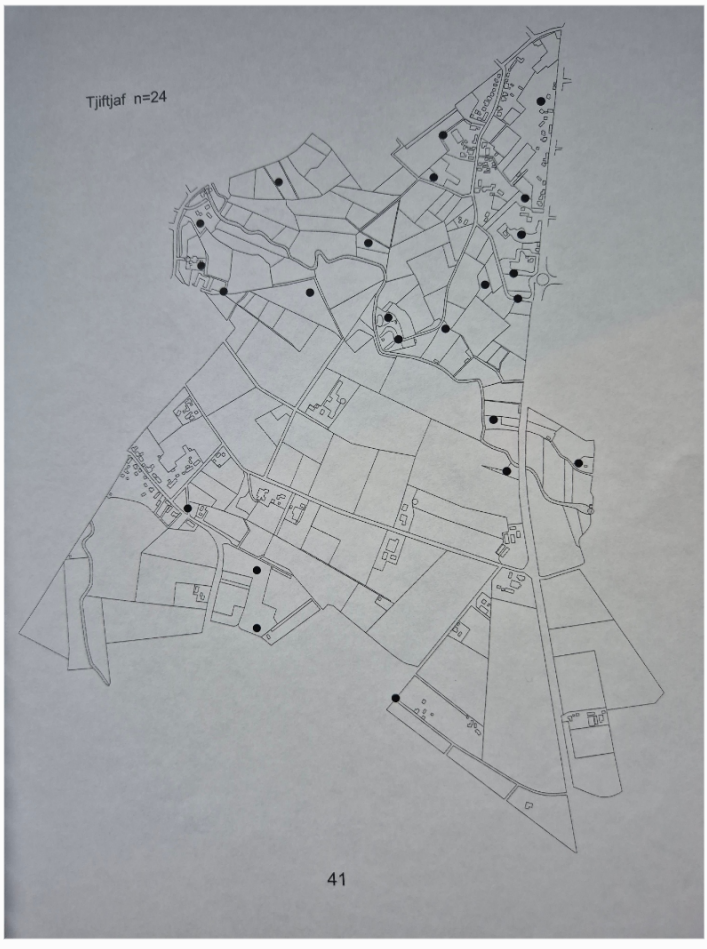
37

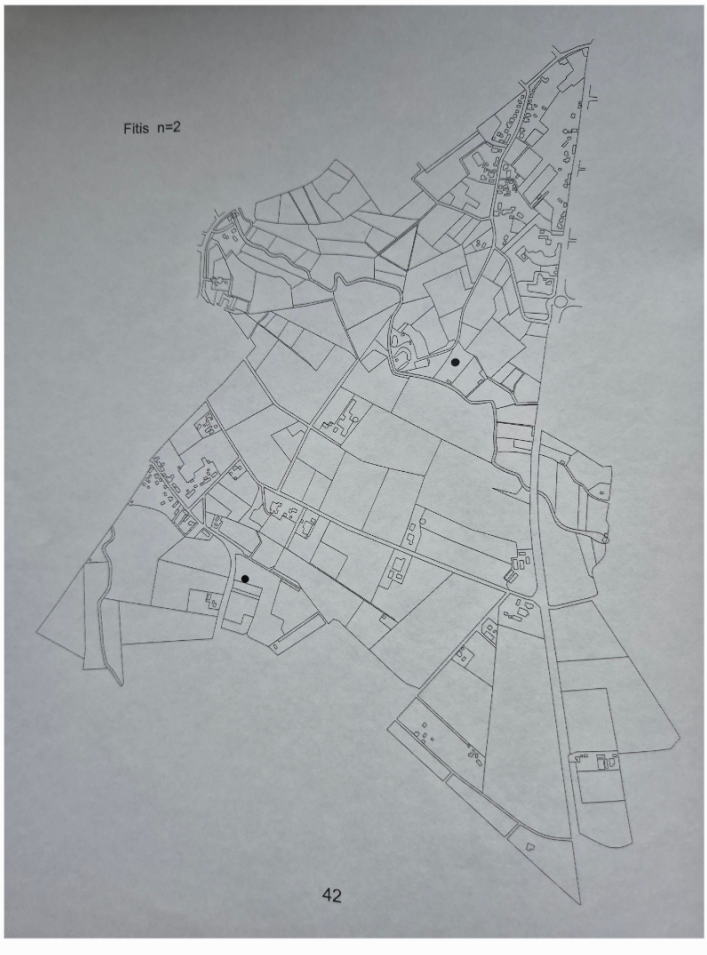
38

Tuinfluiter n=4

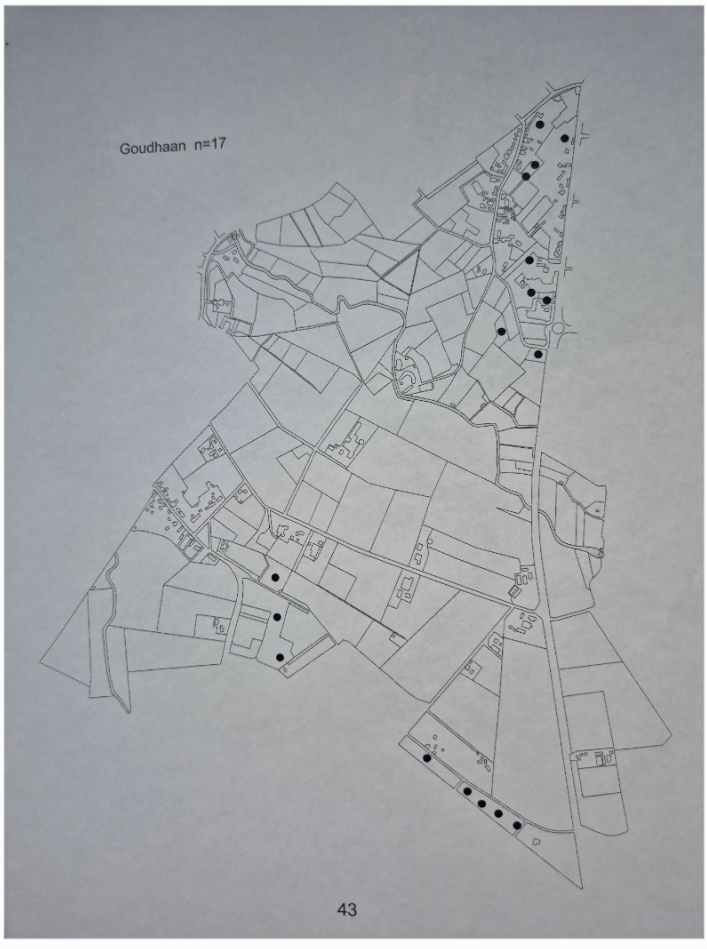

Zwartkop n=42

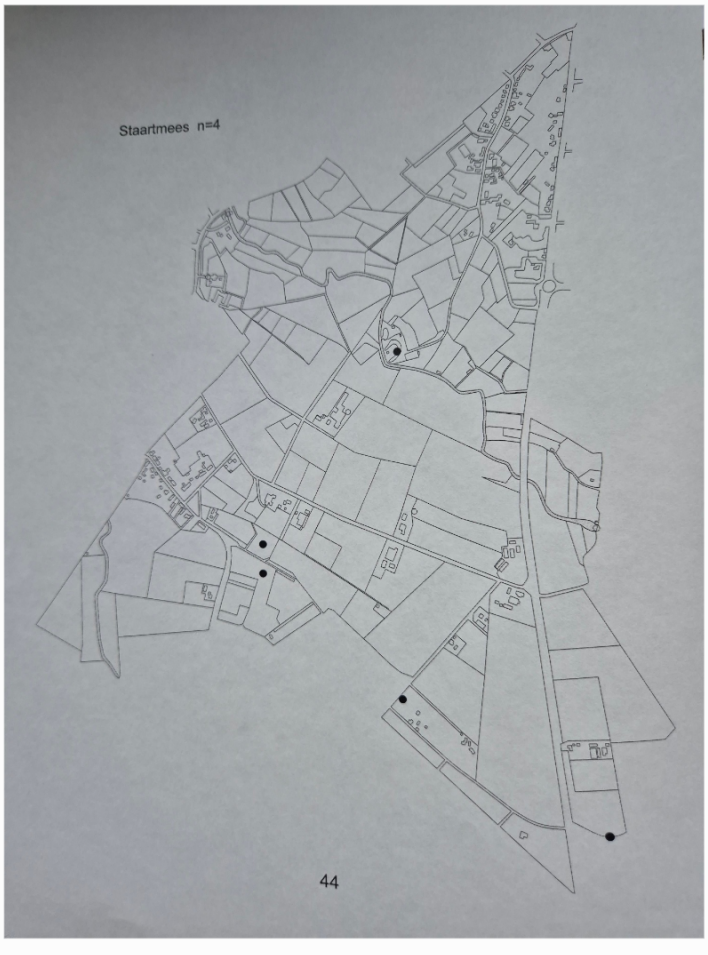
41

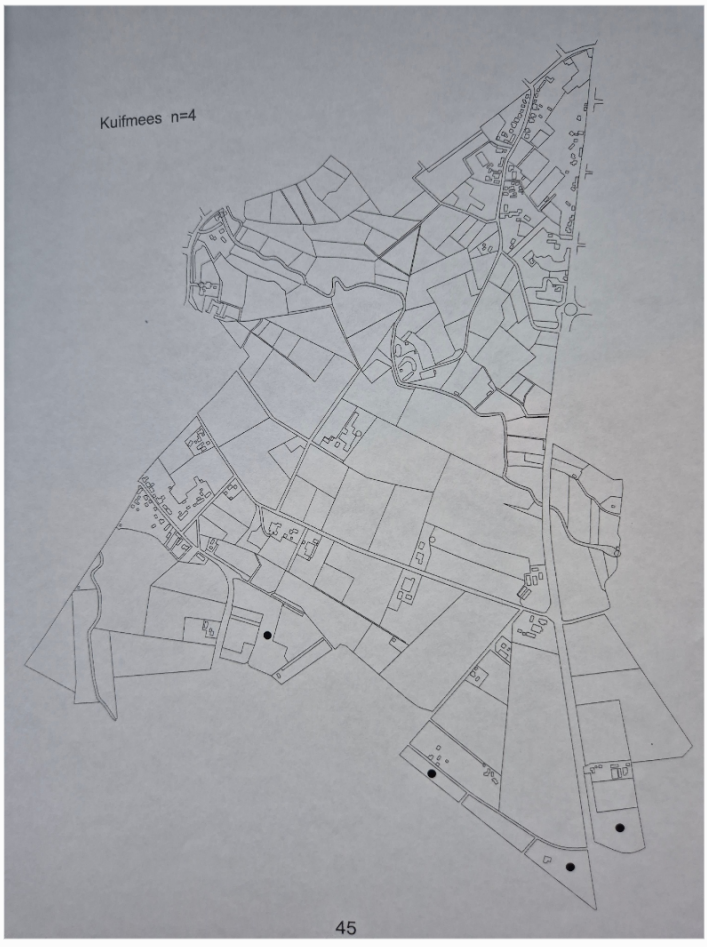
42

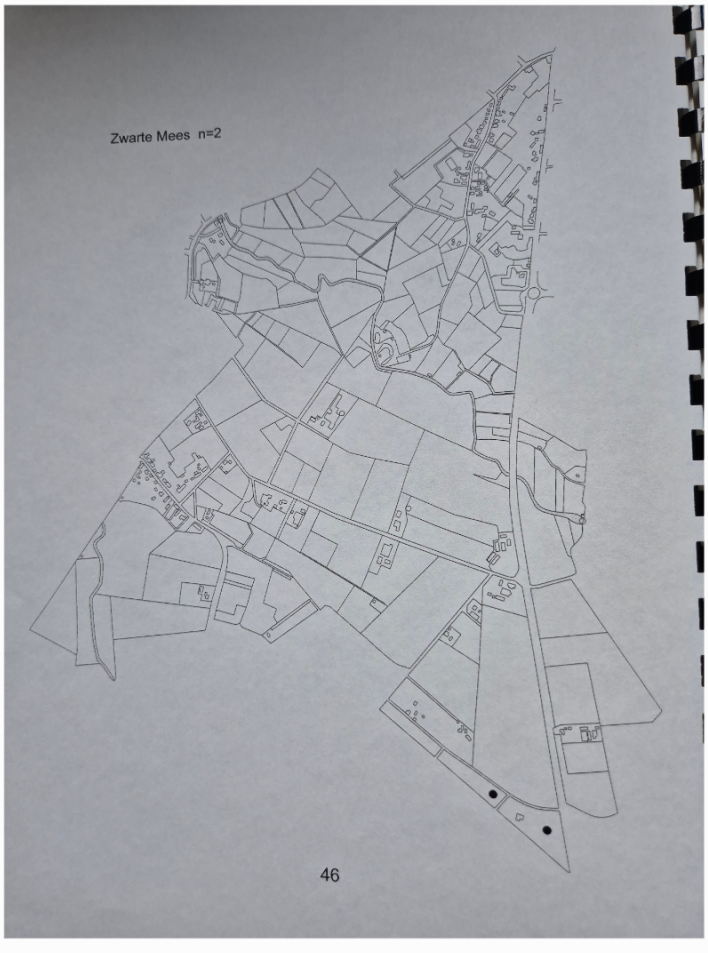
43

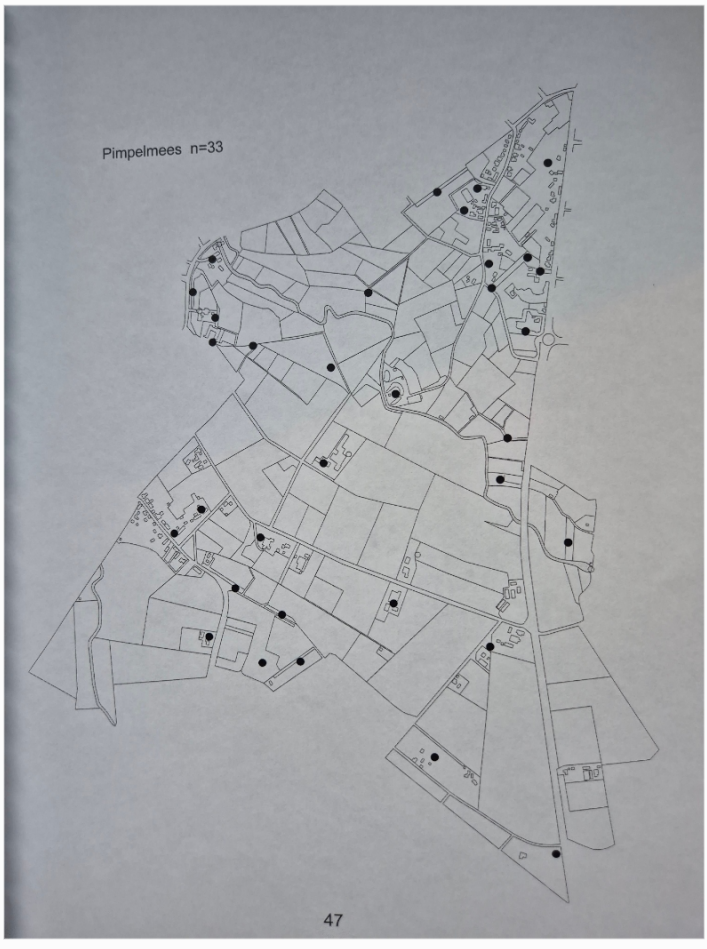
44

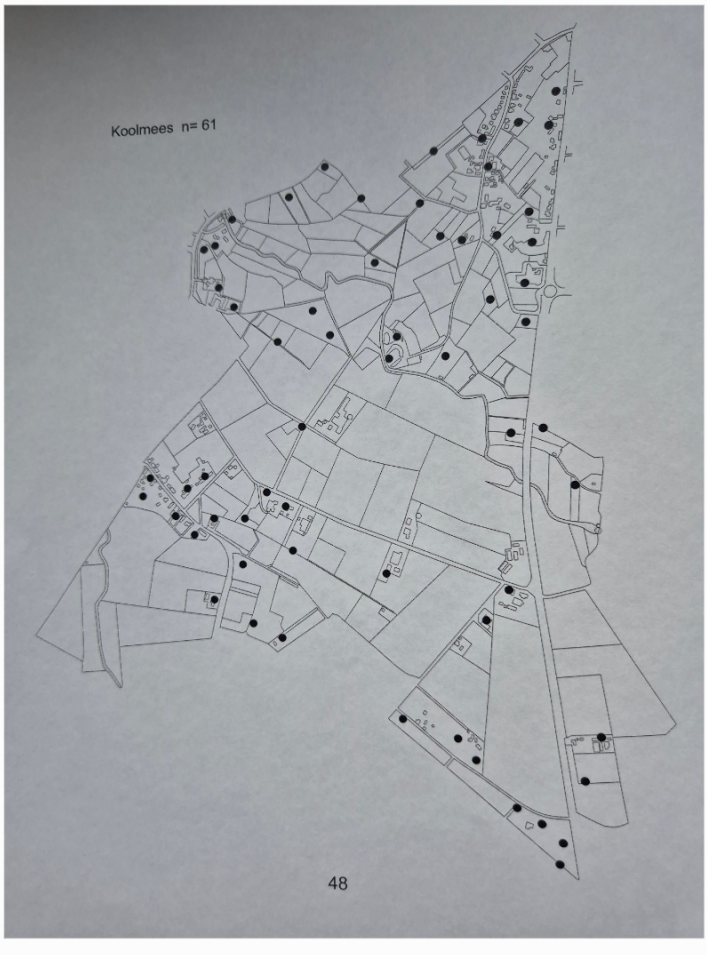
45

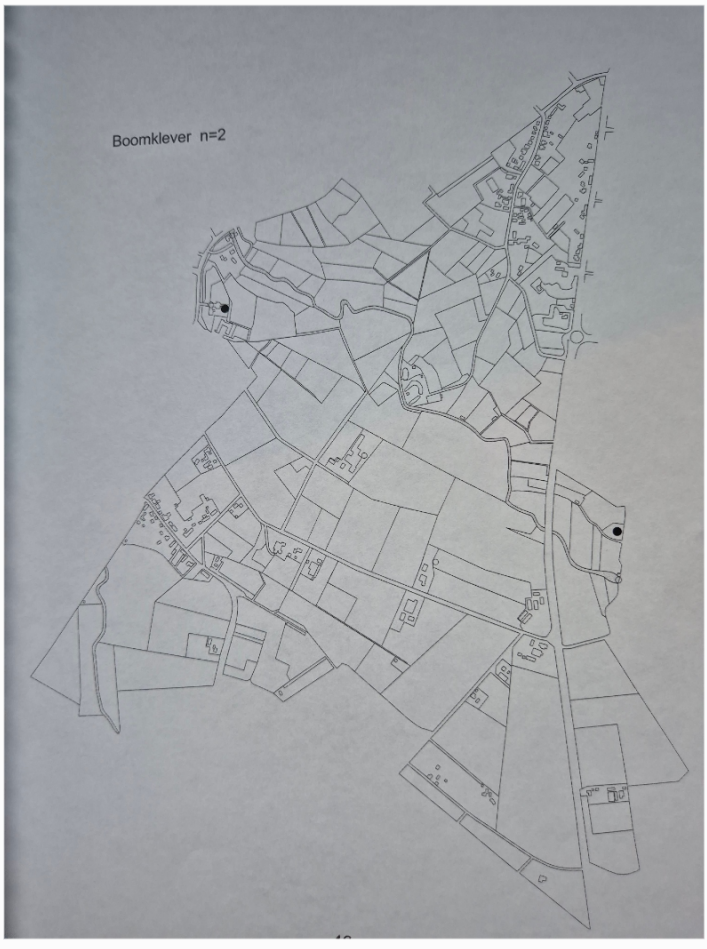
46

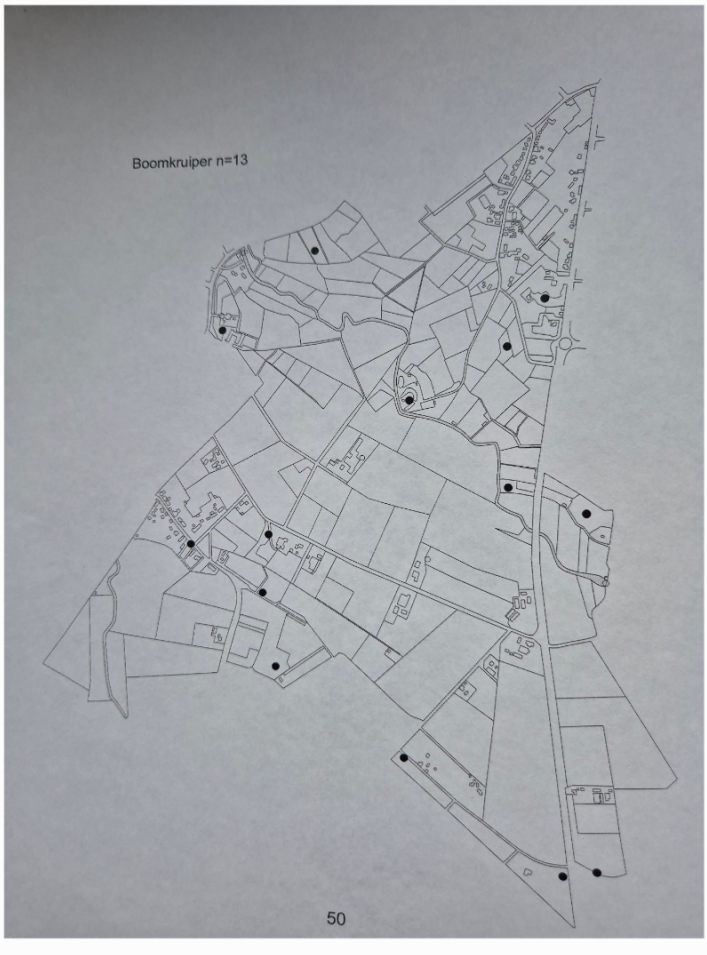

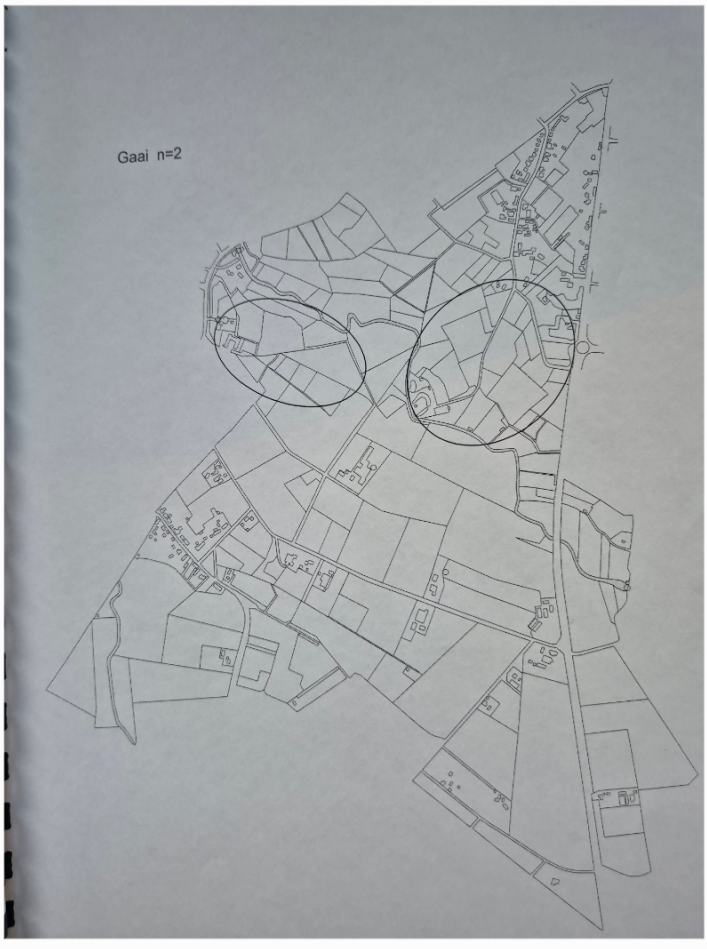
47

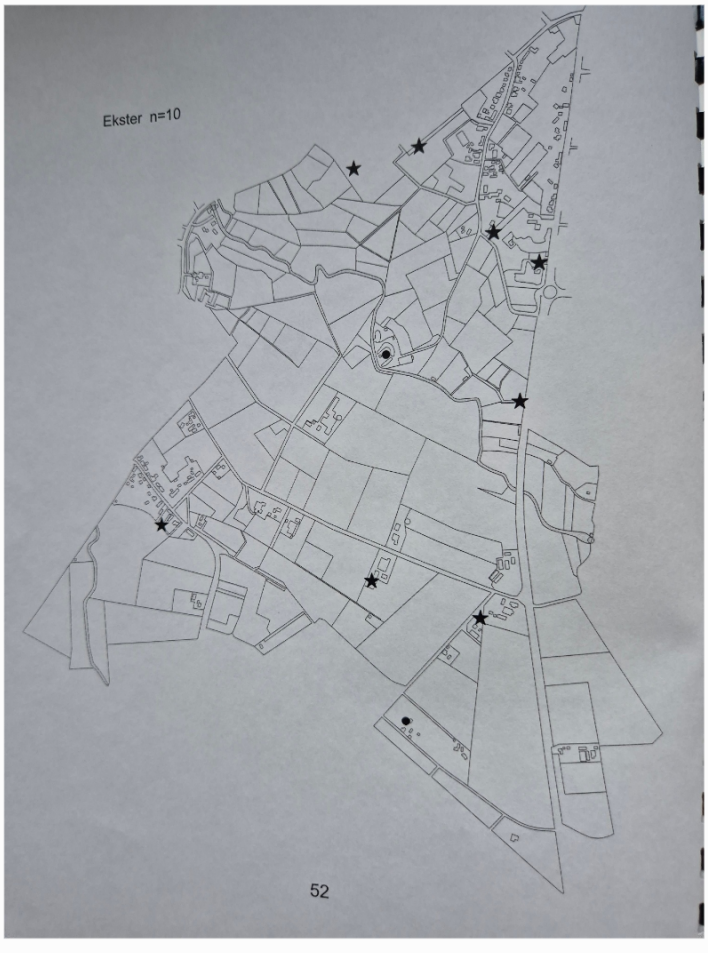

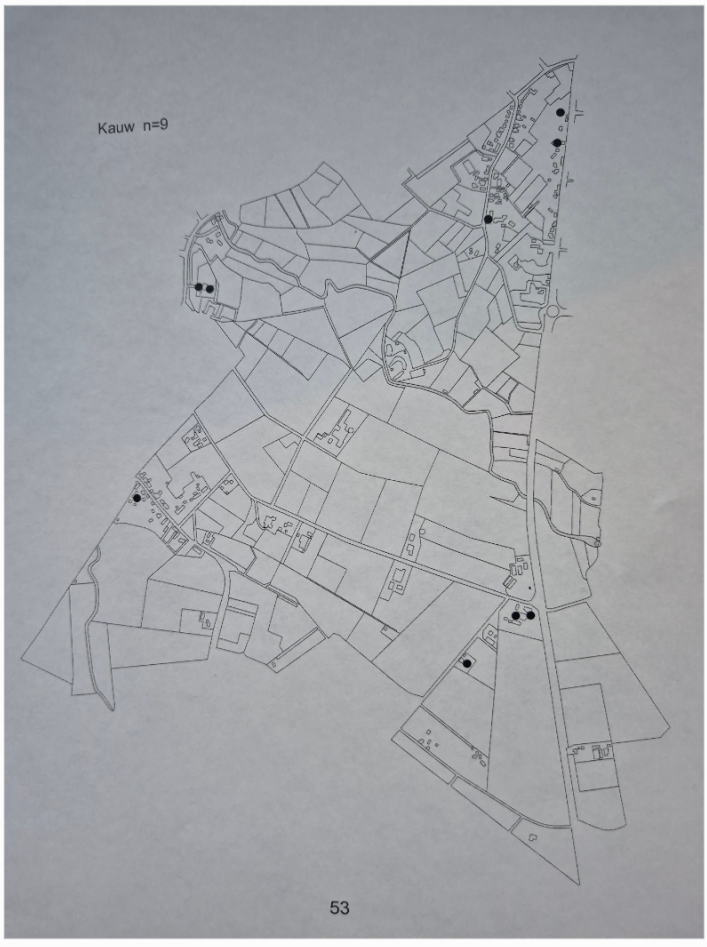
48

Boomklever n=2

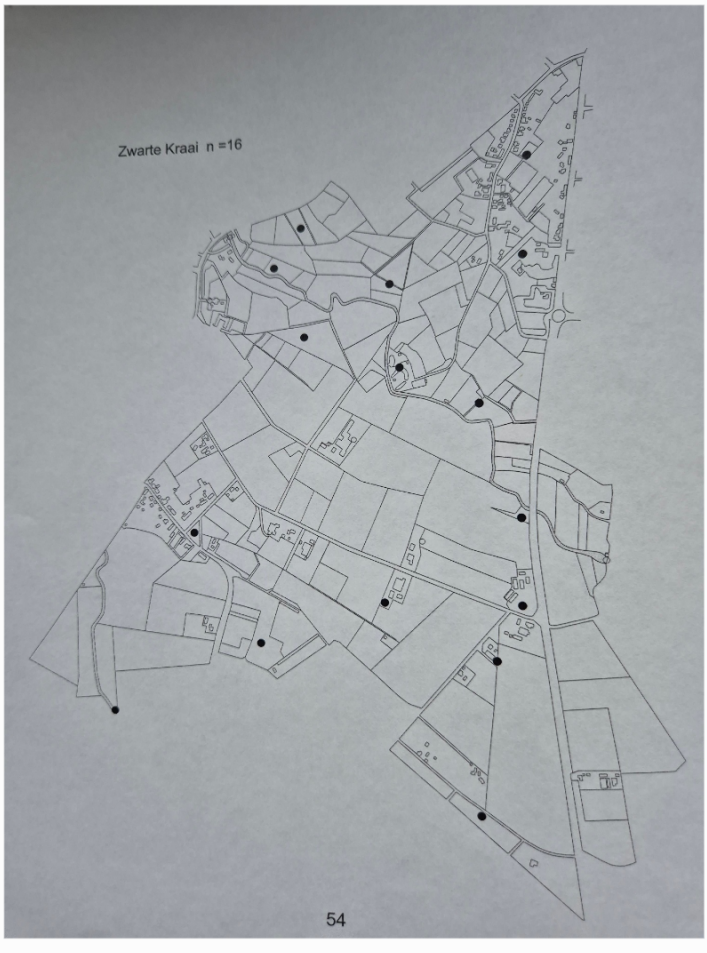

Boomkruiper n=13

Gaai n=2

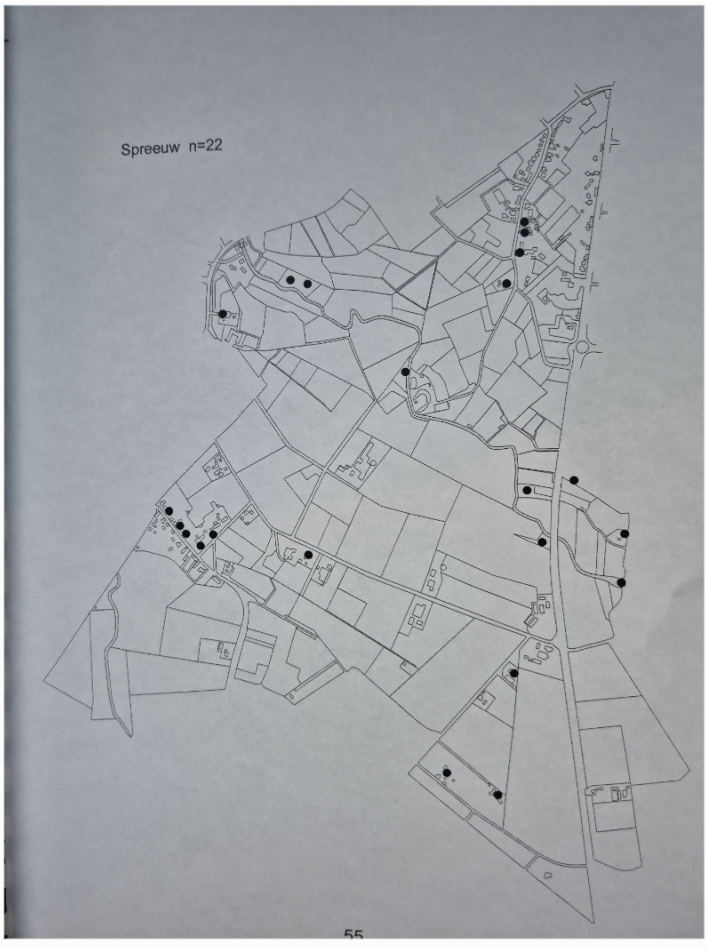

Ekster n=10

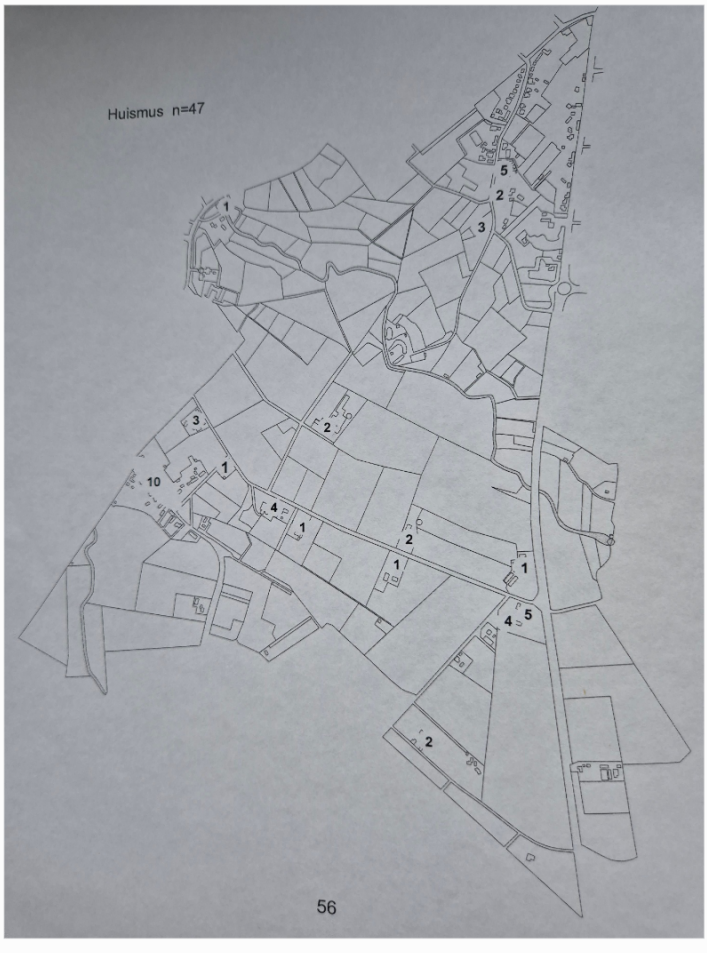
53

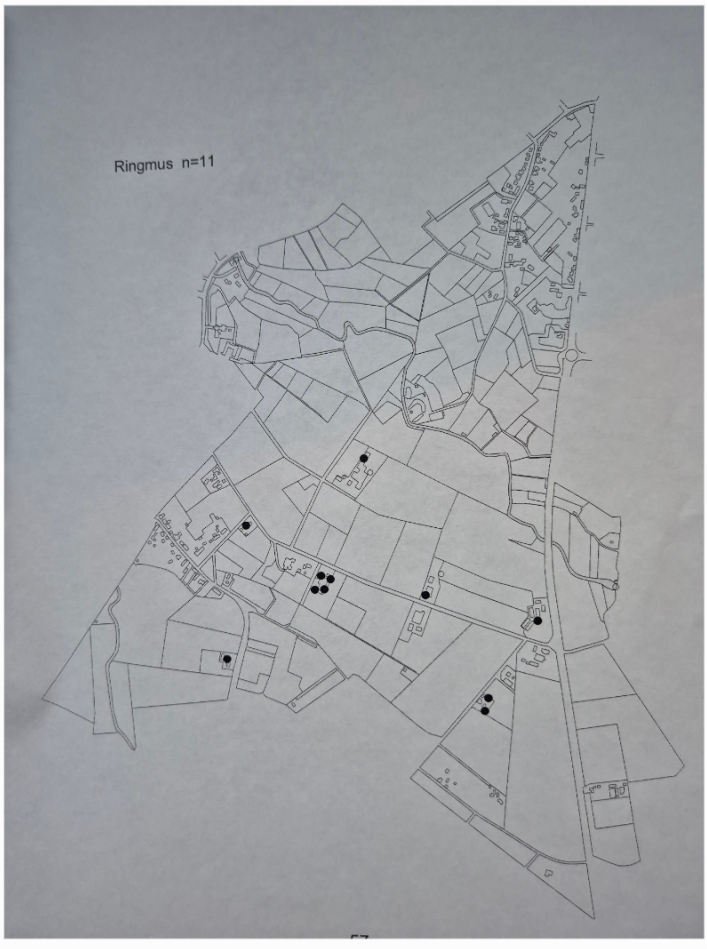
54

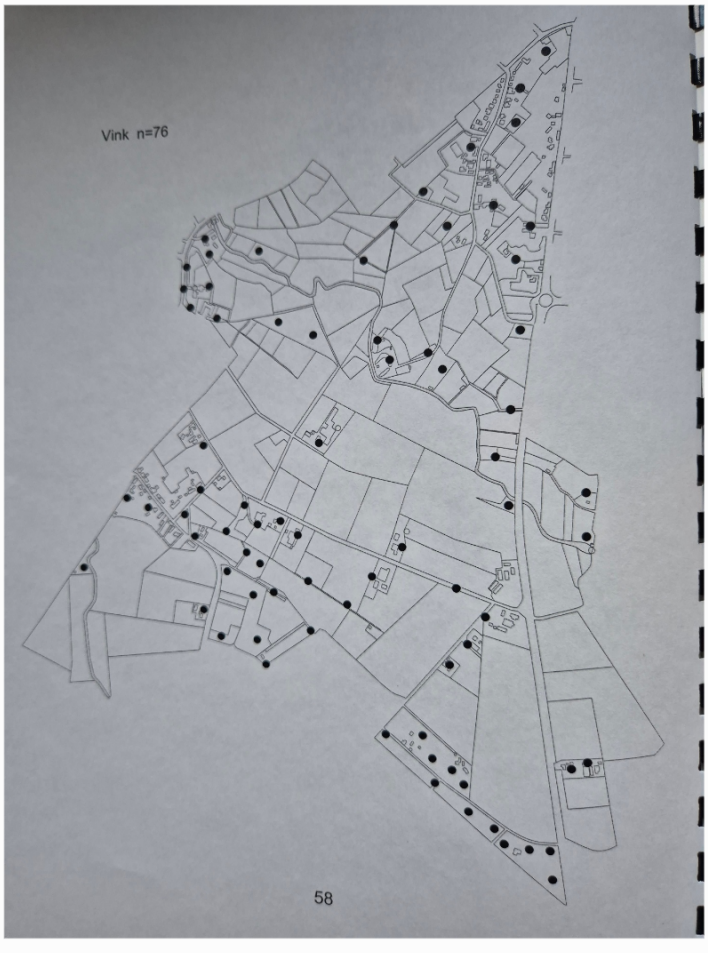

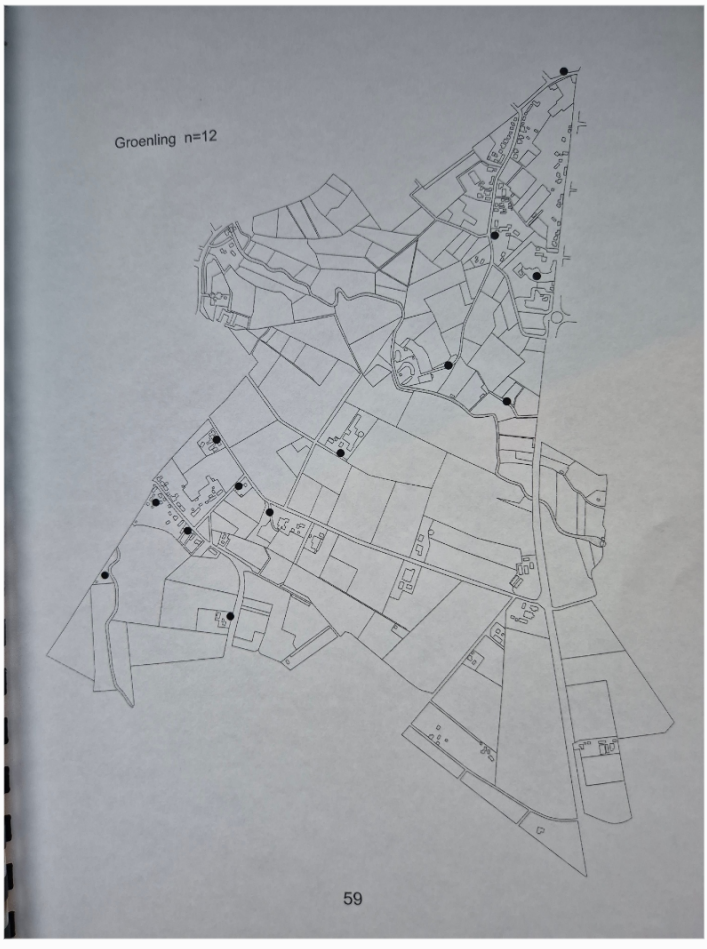
55

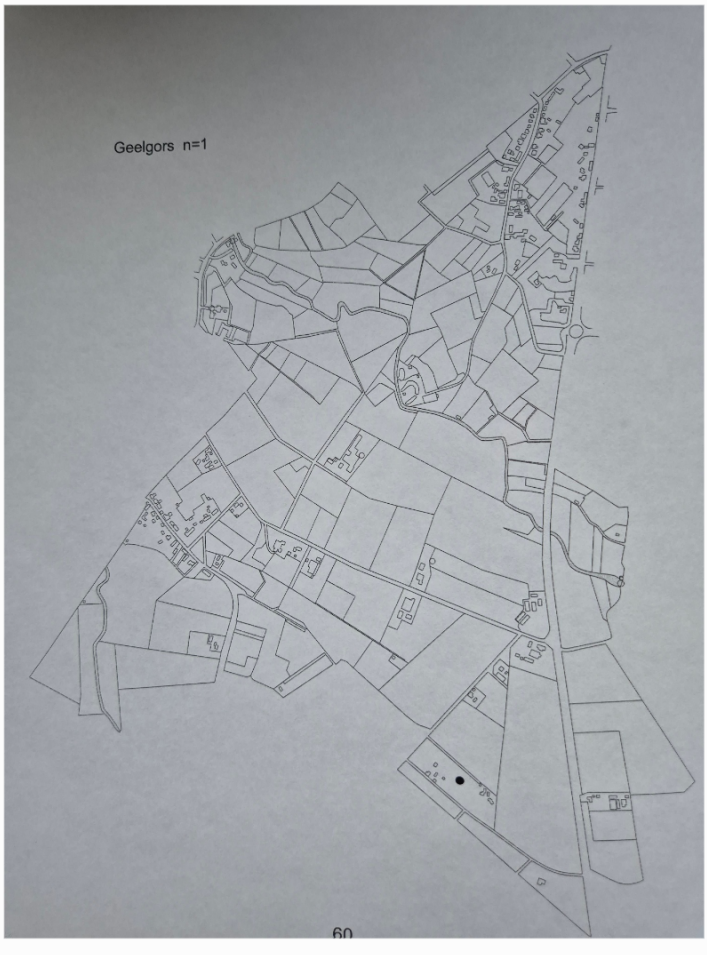
56

Ringmus n=11

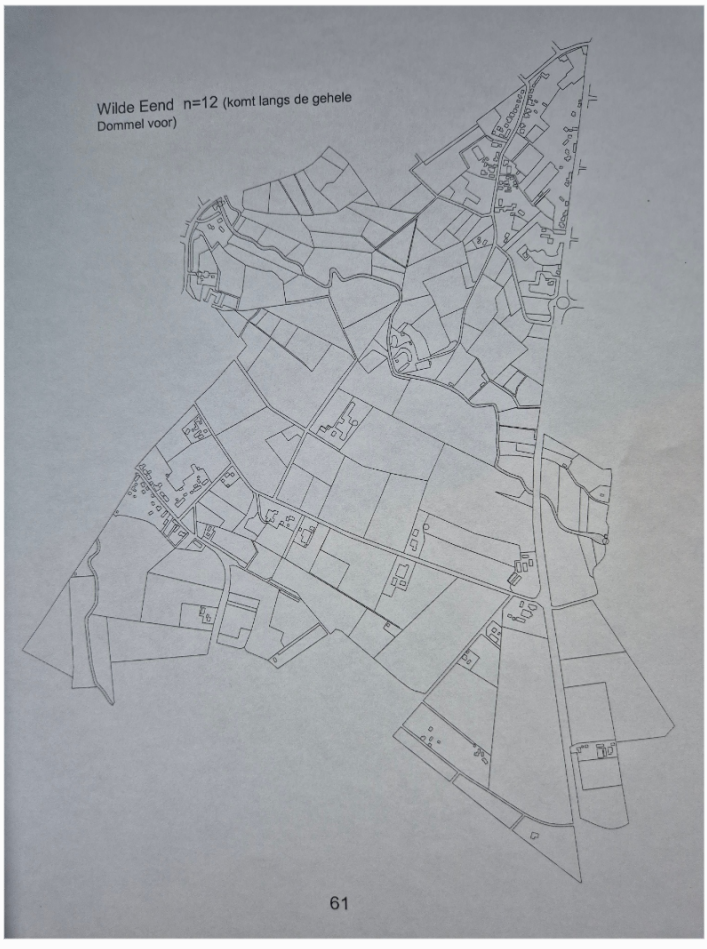

Vink n=76

59

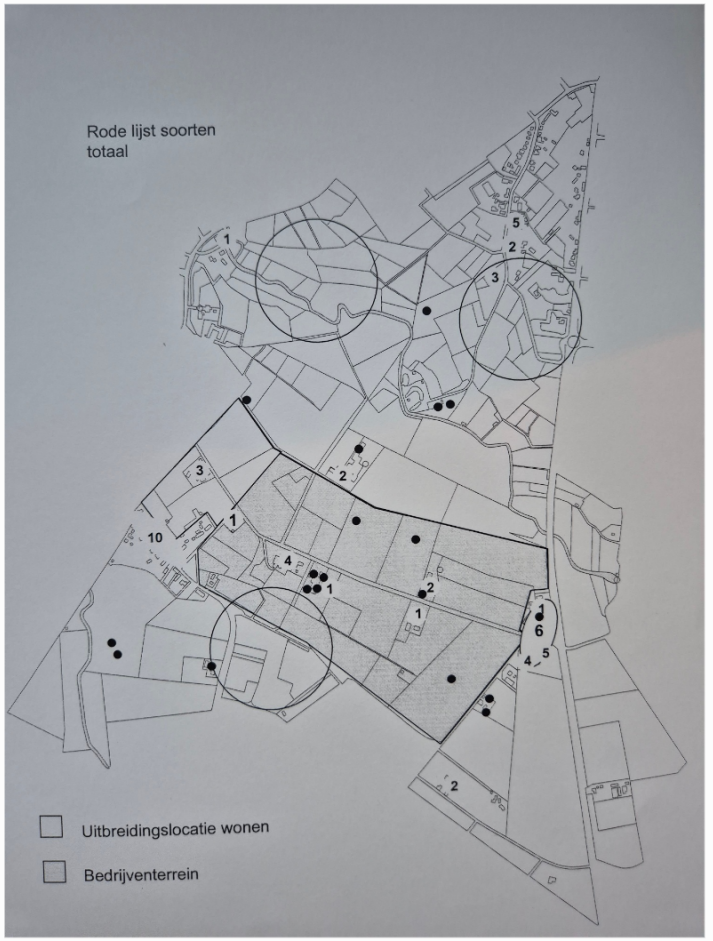
60

61

62

Rode lijst soorten
totaal
Uitbreidingslocatie wonen
Bedrijventerrein